Dyss. 3014 (5 4°
4° Diss. 3014/5
Diss. 4° 3014 -5-

IVSTI ARNEMANN

LVNEBVRGENSIS

COMMENTATIO DE OLEIS VNGVINOSIS

QVAM

IN CONCERTATIONE

CIVIVM

ACADEMIAE GEORGIAE AVGVSTAE

IV. IVNII MDCCLXXXV

PROXIME VICTRICI ACCESSISSE

ORDO MEDICORVM DECLARAVIT

Si quid deſit operi, id ſuppleat aetas, et ſi quae ſint dicta iuueniliter, pro indole accipiantur. QVINCTIL.

GOETTINGAE

Typis BARMEIERIANIS.

Digitized by Google

INDEX ARGVMENTORVM.

SECT. I. *De oleis vnguinoſis, indole eorum et viribus medicatis.* p. 12

SECT. II. *Experimenta aliquot circa miſcibilitatem oleorum vnguinoſorum cum aqua.* p. 48

SECT. III. *De effectibus vnguinoſorum in ſalia, ſulphura, metalla. rel.* p. 53

SECT.

Digitized by Google

SECT. IV. De virtutibus vnguinoſorum anthelminticis. *p. 69*

SECT. V. An promiſcuo oleorum vnguinoſorum vſui locus ſit? *p. 79*

COMMEN-

Digitized by Google

COMMENTATIO
DE
OLEIS VNGVINOSIS.

§. 1.

Oleorum communis *ea natura* eſt, quod, vtut initio liquida, quiete protracta ſpiſſiora euadant, frigore plerumque in ſebi ſpeciem craſſeſcant, igne miti tamen liquandam, flammam nutriant, imo ardeant, aquae miſcelam reſpuant eandemque repellant, agitata cum iſta in globulos colligantur, ex ſic tandem vtrumque in diſtincta liquida ſeparetur.

Haec ipſa non in *plantis* vnice reſident, quarum res imprimis hic agitur, ſed et *animantibus* etiam variisque *mineralibus* inſunt.

Etenim in omni fere *animalium* genere copioſe oleum continetur, idque non in vna modo ſed pluribus eorum partibus, e. c. in adipe, medulla oſſium, oſſibus ipſis, lacte, ouis; vnde tot axungiae et ſeba, oleum cornu cerui, butyrum, oleum ouorum, oleum formicarum aliaque bene multa proſtant.

Digitized by Google

Mineralis cenſus autem ſunt naphta, petroleum, aſphaltum *a*). Oleum vitrioli et oleum tartari per deliquium nihil praeter ſpiſſitudinem cum oleis commune habere notiſſimum eſt.

§. 2.

Sincerum vegetabilium oleum colligitur in receptaculis quibusdam membranaceis, vel *folliculis adipoſis* iure vocandis *b*). Alias particulae oleoſae ſuccis plantarum miſtae exſtant, diuiſae hinc, et vix olei ſpecie tum apparentes, ſed ſaponis forma latentes. Quoties vero abſconditae hae oleoſae partes aſſociantur, aliis ſeparatis, tum ſtatim oleum apparet. Oleum itaque pars eſt vegetabilium conſtitutiua, ad laetum eorum prouentum ſumme neceſſaria *c*). Abundat in plantis, partibusque plantarum longioris durationis, praecipue in ſemperuirentibus, vt abiete, pino, larice, iunipero cet. praeſertim quando ad adultiorem aetatem peruenerunt. Nuſpiam vero vberius quam in cotyledonibus plantarum ſeminalibus reperitur, vbi a tenero embryone aquam arcet intempeſtiuam, nocituram, nimiumque frigus ne facile exitialis oriatur conglaciatio. Borealibus imprimis arboribus in locis montanis, frigori magis expoſitis, integumentum praebet idoneum, et ſeptentrionalium terrarum incolae tutelam contra frigus hybernum ope olei a natura ipſa petiiſſe videntur.

§. 3.

Varium obtinetur ex plantis et multiplex, ideoque in *olea aetherea*, *vnguinoſa et empyreumatica d*) facta diuiſio; indolis ſcilicet ratione habita. De quibus omnibus et ſingulis quaedam praemittere

a) Pallas *Reiſe, Th. I p. 99.*
b) Boerhaave *elementa chemiae, p. 213.*
c) *Oeconomiſche Nachrichten, B. III. IV.*

d) *Empyreumatica* proprie nihil aliud ſunt, quam *olea vel pinguia vel eſſentialia igne aduſta*, adeoque haec bina tantum in vegetabilibus natiua deprehendimus.

Digitized by Google

mittere opus, vt eorum, de quibus hoc loco ſermo praecipue eſt, natura tanto rectius cognoſcatur.

Olea aetherea vel eſſentialia e) deſtillatione potiſſimum eliciuntur, cum alembicum tranſcendant plantis aqua ſuffuſis f). Odorem et ſaporem plantae deſtillatae proprium induunt, et a materia quadam inflammabili, terra ſubtiliſſima g), combinata cum aqua mediante principio ſalino, compoſita videntur, vtpote a quibus principiis omne oleum componitur. Accedit vero deſuper in oleis eſſentialibus perceptibile illud *principium ſpirituoſum* totam compoſitionem ſpecifica natura imbuens. Quaedam *palato amica,* vt ol. aniſi, foeniculi; alia ignea et corroſiua vt ol. ſatureiae, thymi, caryophyllorum aromat. alia *ſaporis camphorati* e. c. ol. menthae piperit. caieput, roris marini; *amara* alia, vt ol. abſinthii cet.; plura deni-

e) *Eſſentialia* vocantur, quia *ſpecificam et eſſentialem* qualitatem ex ſubiecto, vnde depromuntur, vna cum ſapore et odore auferunt, et ipſum ſubiectum omni virtute vel prorſus, vel qua maximam partem orbatum relinquunt. *Aethe:ea* vero vocantur ob volatilitatem, ſubtilitatem et odoris fragrantiam.

f) Triplici modo haec olea obtineri poſſunt 1) *Expreſſione*; hoc enim modo Itali oleum de corticibus citri (oglio vel eſſenza di Cedro) praeparare ſolent, cortices ſupra laminas acutis cuſpidibus inſtructas voluendo et ſcarificando, qua ratione et a cortice aurantiorum, limoniorum olea ſeparari poſſunt. 2) *Deſtillatione*, communi methodo. 3) *Extractione* quae tantum curioſitatis gratia inſtituitur *vel alcohole vini, vel ſpiritu vini rectificatiſſimo,* quo olea ex ſubſtantiis ſiccis, bene contuſis extrahuntur, et aqua deinde ex alcohole ſeparantur. Cfr. Geoffroy in *Mem. de Paris 1721.*

g) Wallerius *diſſ. de differentia et examine oleorum in diſput. academ. Faſc. I. p. 136. Olea in terram inflammabilem mutari* quisquis tritura eorundem, in mortario vitreo, aliquamdiu continuata experiri poteſt *Fuliginem*, quam olea ſolidis, dum deflagrant, appendunt, nihil aliud quam terram eſſe inflammabilem demonſtrauit Stahl in *CCC. Exp 61.* An vero illa terra ſit aliquo modo diſtincta a terra oleorum quam tritura produci innuimus, nondum eſt enodatum. Aliam oleis ineſſe terram, neſcio quam *virgineam* plurimi contendunt chemici, ſed non demonſtrant *Anonymus* in *vermiſcht. Schriſt. aus d. Naturwiſſenſchaft 1759. p. 191.* exiſtimat *calcaream* ſe in oleis reperiſſe terram, ſed nimis praecipitanter ſuam formaſſe concluſionem videtur.

Digitized by Google

que *ſine vlla acrimonia ſapore blando mitique* e.c. ol. roſarum, iuniperi, piperis nigri *h*).

Odor ſuauis, aromaticus, pro ratione principii aetherei fragrantiſſimus, quocirca et in deliciis ſunt habita. Ope vero ſpirituum ſubtilium, ſaporisque amoenitate praeſtantiſſima ſunt medicamina aduerſus illos morbos omnes, in quibus ſpiritus animales, et vitales aut deſunt, aut quieſcunt, gratiſſima humanae naturae languentis ſuſtentacula.

Color non minus variat: *albus* in oleo rorismarini, iuniperi, terebinth., *ſubflauus* in ol. caieput, ſaſſafras cinamomi, caryophyllorum aromat.; *fuſcus* in thymi, humuli et zedoariae oleo; *viridis* in ol. abſynthii, caſcarillae, ſaluiae cet.; *coeruleus* in ol. chamomillae, millefolii, arnicae montanae rel. Anni vero viciſſitudines, ſolum natale, ſeminis vel alius partis maturitas, quin imo ipſa deſtillatio ad genuinum hunc olei colorem mutandum conferunt.

Quaedam eorum ſemper *liquida*, frigore non ſpiſſeſcunt; alia *ſebaceae omnino ſunt conſiſtentiae*; alia *aëre temperato* deliqueſcunt *frigidiori* vero coguntur, vt oleum aniſi, foeniculi, petroſelini, carui, rutae, zedoariae, ſaſſafras cet. forſan ex olei vnguinoſi immixtione.

Aquae fere omnes innatant. Nonnulla tamen exoticarum ſtirpium olea v. c. caryophyllorum, cinamomi, croci, macis, guaiaci, myrrhae, ſaſſafras, ſantali, ob maiorem fortaſſe particularum conſtituentium aggregationem fundum petunt, aqua pon-

h) WIEGLEB *Handbuch der Chemie Th. II. p.* 520. MACQVER *El. de chymie P. I c. XI.* WALLERIVS *de origine oleorum in vegetabilibus in diſput. acad. Faſc. I. p.* 117. *ſeq.* SPIELMANNI *inſtitutiones chemiae Exp LXVI. ſeq.* HOFFMANNI *obſ. phyſic chemic. med. ſelect. p. 8. obſ. VIII.*

Digitized by Google

ponderoſiora. Si vero deſtillationem cum calce viua ſubierint, aquae connubium ineunt *i*). *Quaedam adeo ea gaudent leuitate ut ſpiritui vini innatent*, vt ol. lauendulae, formicarum cet.; dum alia in eodem ſpiritu demerguntur, vt ol. terebinthinae, myrrhae al.

Priuum hoc tamen habent *quod in ſpiritu vini alcoholiſato, eſſentiis, aliisque liquoribus ſpirituoſis rectificatiſſimis diſſoluantur*; at non omnes aequaliter et celeritate ſimili. Quae cauſa eſſe videtur, quod non omnes aequalem *acidi* ſiue *Spiritus Rectoris* copiam poſſideant; is enim aquam facile ſuſtinet, et ſi hunc repetita deſtillatione demſeris pauxillum tantum, vel plane nihil a ſpiritu vini recipitur *k*). Ex hac ſolutione vero praecipitantur, ſi aqua pura affundatur. *Facile etiam cum oleis vnguinoſis et empyreumaticis miſcentur*, eorumque ope mala arte adulterantur *l*).

Reſinas ſoluunt, *et regni animalis et vegetabilis oleoſa*, zibethum, caſtoreum, ſperma ceti, camphoram, reſinam elaſticam *m*) cet., quod vero et vnguinoſis competit. Tardius autem minusque perfecte bituminum, ſulphuris, calciumque metallicarum ſolutio in aethereis comparet. Phosphorus vero vrinae citius ab iis ſoluitur..

Volatilia ſunt, *admotaque flamma vel ſpiritu acido ardent*. Eſt enim *Spiritus* eorum *Rector valde volatilis*, *et vinculis aegre includitur*, nihilo tamen minus varius volatilitatis gradus obſer-

 vari

i) Cel. GMELIN *Einleitung in die Chemie p.* 253.

k) Obſeruari debet, quod quo magis *olea eſſentialia* fuerint rectificata, eo minus ſpiritu vini ſolvuntur, *ſalinum* ſiquidem plurimum ſub deſtillationibus perdunt; ex adverſo *olea vnguinoſa* eo citius ſpiritu vini ſoluuntur, quo magis fuerint rectificata, vtpote in quibus acidum inhoſpitans magis extricatu.

l) WALLERIVS *de differentia et examine oleorum l. c. p* 123

m) ACHARD *chymiſch phyſiſche Schriften p.* 245.

vari videtur, cum vnius plantae *ſpiritus Rector* fixior ſit altero *n*). In hoc quoque diſcrepant haec olea, quod alia, magis forſan reſinoſa, maiorem fumum ſub deflagratione emittunt, alia tenuiora nullum fere (inſtar ſpiritus vini) aut vix viſibilem fumum ſpargunt. Coctione cum aqua quoad totam ſubſtantiam auolat ſpiritus. Si vero deſtillationi cum iisdem plantis ſubiiciantur, colorem ſaporemque priſtinum recuperant.

Cum ſalibus alcalinis fixis aegre iunguntur, et ope eorum *ſaponem imperfectum* conſtituunt qui a STARKEYO nomen habet.

Longa denique aetate odorem perdunt ac tenuitatem. Spiſſeſcunt in craſſamentum *balſami*, vel *in reſinae* ſpeciem indureſcunt *o*), aut ab acido aëreo accedente et coagulante, aut nuda exſiccatione, ſeu aquoſae tenuioris et ſpirituoſae materiae diſſipatione. Nonnulla *in ſalinum peculiare corpus concreſcere obſeruatum eſt* e. c. ol. cinamomi, macis, corticis mali aurant *p*). Aliqua aromatica in *camphoram* abire dicuntur, quam tamen prius in oleo extitiſſe contendit CARTHEVSERVS.

§. 4.

Olea vnguinoſa, ſiue *vnctuoſa*, *expreſſa*, *ex ſeminibus, nucleis et fructibus vegetabilium prelo excuti ſolent, ope plerumque caloris q*).

Color

n) RETZII *prolegomena in pharmacologiam regni vegetabilis, Lipſ.* 1783. p. 30.

o) BOERHAAVE *l. c. p.* 76. WALLERIVS *l. c. ſeq.* ERXLEBEN *Anfangsgründe der Chemie ed.* WIEGLEB *Goett* 1784. *p.* 130 *ſq.*

p) *Almanach für Scheidekünſtler und Apotheker aufs Iahr* 1783. *p.* 129. *ſeq.* 1785. *p.* 101. *ſeq.*

q) Obtineri et haec olea poſſunt triplici modo: 1) *Expreſſione.* 2) *Coctione*, dum nuclei vel ſemina contuſa cum aqua decoquuntur, et oleum, quod ad ſuperficiem aquae aſcendit, colligitur. Hac vero methodo potius curioſitatis quam lucri cauſa praeparantur olea, quum parum, interdum et nihil hac ratione obtineri ſoleat, imprimis ab iis

Color olei recentis vnice a reſinoſis et mucilaginoſis partibus praeparatione ſolutis pendet; prout expreſſio facta fuerit a ſeminibus vel nucleis, plus minus vetuſtis et rancidis, et prout magis calide vel frigide peracta fuerit; maior etenim calor idem agit, idque fortius et celerius in haec olea, quod tempus mora facit; vtroque modo colores alterantur et profundiores fiunt. *Odor* in plerisque plane nullus, ſolet tamen veſtigium aliquod illius ſupereſſe, quo planta inſtruebatur, e qua fuerat expreſſum. *Sapor* dulcis, ſubdulcis, auſteriusculus, blandus et pinguis, in nonnullis adeo aromaticus vt in ol. lauri, macis, nucis moſchatae, cacao, ſine dubio ab oleo eſſentiali immixto. *Aqua ſunt ſpecifice leuiora*, alembicum tamen non tranſcendunt, deſtillatione ideo nec eruenda, et vltr. grad. 212. Fahrenh. demum ebulliunt. Hoc vero non in vniuerſum valet. Ea nimirum, quae leuiſſima ſubtiliſſimaque ſunt, facilius efferueſcunt, cum alia longe maiorem ignis copiam abſorbeant. Cum aqua tamen ebulliente in vapores reduci nequeunt. Ellychnio immiſſo flamma flagrant lucida, fumum vix et fuliginem ſpargente, parum vel nihil nidoroſa, paucis tamen exceptis.

Principium inflammabile, *acidum r) et aquam in mixtionem primordialem recipiunt, vti olea aetherea*; largius tamen *terreſtribus et mucilaginoſis partibus mixta videntur*, ſubtilitate hinc et mobilitate aethereis multo inferiora.

Quaedam eorum modico calore fluida minori frigoris vi coagulantur et *craſſeſcunt*, in aëre ſerius exſiccantur, et rancori magis ſunt ob-

iis nucleis in quibus abundans mucilago reperitur, quae ideoque, loco ſeparati olei, *emulſionem* quandam praebent. 3) *Deſtillatione* eliciuntur haec olea a ſeminibus aniſi, baccis lauri, nuce moſchata, macis, et nonnullis aliis corporibus, quorum olea deſtillata ab his vnctuoſis parum diſcrepant.

r) *Acidum neceſſarium eſt ad combinationem phlogiſti cum aqua*, quod vero adſit variis experimentis euictum

Digitized by Google

obnoxia *s*). *Alia vero abſque vlla mutatione fluiditatem in frigore retinent,* vel a frigore glaciali ſolum coguntur, citius exſiccantur, et rancorem tardius concipiunt *t*) Alia denique niſi calefiant, nunquam formam perfecte fluidam induunt: *Butyra* vocantur.

In aëre libero ſatis tarde exhalatione diſſipantur, nonnulla adeo in vaſe aperto per plures dies arenae balneo impoſito, et igne digeſtorio adhibito, ne granulum quidem ſui ponderis amiſerunt *u*). Leni ebullitione in vaſe aperto graueolentem quendam vaporem, et humorem aqueuam exſpirant, ſenſimque tenaciora et craſſiora fiunt *x*).

Aquae connubium non niſi commodi adiuuantis ope ineunt, ſed hanc oleorum mixturam non eſſe perfectam lacteus color indicat, quo patet, olea in aqua eſſe ſolum ſuſpenſa, non vero ſoluta. Notandum eſt etiam hanc ſuperficialem mixtionem non niſi quodam *ſalino aut mucilaginoſo* fieri poſſe, et tantum valere de oleis igne vel motu attenuatis.

Cum ſalibus alcalinis ſiccis, et ab igne adhuc feruidis protinus in ſaponem perfectum, cum acidis fortioribus in pinguedinem, coëunt, et in reſinas, ſulphura atque metalla vim exſerunt y).

A ſpi-

euictum eſt. Metalla enim in oleis corroduntur aequaliter vt ab acidis. In emulſionibus etiam hoc clare conſpicitur, quae breui tempore in fermentationem acidam abeunt, et ſic porro.

s) Haec *exſiccatio* teſte WALLERIO pendet ex maiori quantitate *materiae terreſtris* immixtae: quae terra tamen non vt conſtitutiua pars olei conſiderari debet, ſed vt a *cortice* ſub contuſione vel tritura et nimis calida expreſſione, decompoſito, pendens.

t) *Quae frigore ſpiſſeſcunt olea plus pinguedinis continent*, ratione reliquarum partium conſtituentium, quam cetera olea expreſſa, quae frigore non ſpiſſantur. Pinguedines animalium cito frigore coagulabiles hoc indicant. Hinc haec eadem olea citius reliquis rancida fiunt, Magna parte *phlogiſticae materiae* diſſipata, vna cum particulis *aquoſis*, *acida* remanente parte, ex qua *amarus* et *vrens* ſapor atque vis pendet. WALLERIVS l. c.

u) BERGIVS *Mat. med. p.* 48.

x) REAVMVR in *Mem. de l'acad. des Sc. a Paris 1748. p. 495.*

y) WALLERIVS, *phyſiſche Chemie Th. II. p. 341.*

A ſpiritu vini non ſoluuntur, niſi antea deſtillationem cum calce viua, vel ſale alcalino fixo ſuſtinuerint *z*), parte acida magis euoluta, nexuque laxiore reddito. Hac ratione vero ita mutantur „vt olei aetherei volatilitatem quodammodo ſortian„tur, et cum aqua poſtmodum cucurbitae alembicum ſub de„ſtillatione transſcendant, neque amplius cum acidis potentibus „in maſſam adipoſam, ſed aeque propemodum ac vera olea „aetherea in reſinoſam coagulantur, et incenſa, flammam purio„renr et lucidiorem praebent, minoremque fumi atque fuligi„nis quantitatem ſpargunt„ *a*).

Haec olea virtutem habent lenientem, *nutrientem*, *lubricantem*, *ſubanodynam*, *inuoluentem*, *anthelminticam*. Inuoluunt acre virus, ſpasmos relaxant, teneſmos doloresque inteſtinorum diros compeſcunt, eroſa obliniunt, vermes inſectaque necant. Aetate vero, et ſi loco calido ſeruentur a priſtino degenerant ingenio. Sine vlla aliena admiſtione tenuia, amara, corroſiua, *rancida* fiunt, motu inteſtino mixtione primordiali turbata *b*). Odorem nidoroſum, empyreumaticum, ſaporem ſumme nauſeoſum, coloremque peregrinum aſſumunt, et clandeſtinam fermentationem oleum ſubiiſſe videtur.

Si haec olea vnguinoſa cum vegetabilium partibus digeruntur, nomen *olei infuſi* acquirunt, ſi autem iisdem coquuntur et colantur, *olea cocta* dici ſolent.

§. 4.

z) Cel. Gmelin *l. c. p.* 235.

a) Cartheuser *M. m. p* 193.

b) Hic *rancor* et *acrimonia* dependet a continua *diſſipatione materiae phlogiſticae tenuioris et lenioris*, qua diſſipata, remanet *acidum acre fere nudum*, quo phlogiſton vnitum fuit. Hanc decompoſitionem ſapor olei rancidi ſufficienter comprobat. Wallerius *de origine oleor. in vegetab. l. c. Berner Magazin B.* 1. *St.* 1. *p.* 103.

§. 5.

Olea empyreumatica, *foetida*, odore forti et tenaciter nauſeoſo inſtructa, *deſtillatione ſicca majore vi ignis ex omnibus tribus naturae regnis producuntur c)*. Oleis plerumque reliquis *graviora* ſunt, *coloris* nigri vel bruni, pro ratione materiae, ex qua elicita fuerunt varia. Deſtillatione vel rectificatione empyreuma abſumitur, et aetherea olea fiunt, alembicum transſcendunt, fluida nunc et ſolubilia a ſpiritu vini recipiuntur. *In aëre libero conſtantiora* ſunt, quam aetherea, et velocius mutantur, quam vnguinoſa. Calori leni expoſita quoad partem auolant, remanente maſſa nigra carbonaria, ſi vero deſtillationi vehementi ſubiiciantur, fere nihil in vaſe retorto remanet. *In aqua fundum petunt*, cum ea probe mixta et agitata quoad partem ſoluuntur, illique odorem ſaporemque oleorum ſpecificum, tetrum nauſeoſumque conciliant. Color aquae varius fit, vel lacteſcens, vel ex rubro brunus.

Mixtura vero eatenus differunt haec olea, quod in aliis *alcali volatile* reperiatur, vt in plurimis oleis, praecipue animalibus; in aliis *acidum immixtum*, vt in oleo tartari, oleis pinguedinum, oleo panis atque picis liquidae; in aliis vero *et acidum et alcali*, vt in oleo cornu cerui, oleo ſaponis cet. Prout haec omnia examine chemico et reagentibus patent *d)*.

Sulphur difficilius ſoluunt, quam olea vnguinoſa, facilius, quam aetherea. Metalla et ſemimetalla quaedam fortius aggrediuntur, calceſque quorundam perfectius ſoluunt v. c. cuprum et calces ejusdem. *Cum acidis concentratiſſimis* et *praecipue cum acido nitri flammifico mixta*, fere cuncta in flammam lucidam erumpunt.

Pro-

c) Macqver *Elem. de Chymie P. I. c.* 2 Nevmanni *praelect. c* 272. Metz *diſſ. de oleis et ſpeciatim de empyreumatic. Giſſae* 1781.

d) Wallerivs *de examine et differentia oleorum p.* 156.

e) Spielmann. *l. c. p.* 197.

Digitized by Google

Proprietatibus et virtutibus calefacientibus medicis reliquis oleis praeſtant. Oleum animale Dippelii, ol. philoſophorum, tartari, picis, ſaponis, cerae rel. hic potiſſimum locum merentur *f)*.

His, quae *de oleis in genere* valent premiſſis, nunc ad ſpecialiorem olei cujusque vnguinoſi tractationem progredior. Ordinem vero ſequentem obſeruabo:

I) de *vnguinoſis ſpeciatim*, notis eorum ſenſibus obuiis, frigoris calorisque in ea efficacia, grauitate ſpecifica, virtutibusque eorum medicis ſermo fiet.

II) *Optima* ea cum *aqua* miſcendi *adiuuantia* commemorabo.

III) Vires in *ſalia*, *ſulphura*, *metalla* et *corpora reſinoſa*, quatenus cenſus medici ſunt, perpendam.

IV) Experimenta aliquot in *vermes* et *inſecta viua* in medium proferam. Quibus denique collatis

V) Disquiſitio, an *promiſcuo vnguinoſorum uſui locus ſit?* finem faciet.

f) Model *in Commerc. liter. noric.* 1741. p. 321. Boerhaave *El. chem. T. II.* Spielmann. *Exp. LXX. Almanach für Scheidekünſtler* 1782. p. 42.

Digitized by Google

Sect. I.

De Oleis vnguinosis, indole eorum et viribus medicatis.

§. 6.

Oleum oliuarum, *Oleae europaeae* Lin. fructibus torculari ſubiectis exprimitur, et, vt optimum ſit, his ſatis maturis, probe decerptis et ſollicite purgatis *a*). Oleum pellucidum eſt vel ſubflauum, odore leuiſſimo, ſapore miti et blando. Albedine tamen, blanditie, ſaporisque amoenitate omnibus reliquis praeſtat, quod principio profluit, et a puritate *virgineum* vocatur, a Gallo-Provincia vero vulgo *Prouencer Oel* audit. Frigoris impatiens inde a grad. 40. Therm. Fahrenh. in maſſam ſebaceam albeſcentem cogitur. In centro vero vel meditullio huius coagulati olei remanet quidpiam *olei clari*. intenſiſſimo frigore non coagulabile, ſine omni adulterationis ſuſpicione, ſiquidem id omni cum oleo oliuarum contingit. Hoc non coagulabile oleum, quod ſua indole proxime ad eſſentialia olea pertinere videtur, eſt pretioſiſſimum, et valde parca quantitate obtineri poteſt *b*) Aetate ranceſcit, et pro gradu rancoris acre fit. citius ſi in loco calido ſeruetur, aut nimium preli aeſtum ſuſtinuerit. Flamma flagrat lucida, vix fumante et fuliginoſa, parum vel nihil niderosa neque oculos neque pulmones infeſtat.

Virtute praeterea *nutriente*, *demulcente*, *relaxante*, *lubricante* et *emolliente* ſeſe commendat. In re culinaria, officinis artificum vſum multiplicem praeſtat, et maxima ſunt olei commoda.

a) *Ill.* Murray *apparat. Med. Vol. II. p.* 33. Bergius *M. m. p.* 19. Lehr *diſſ. de Olea Europaea Gott.* 1779.

b) Wallerius de *differentia et examine oleorum l. c. p.* 155.

Digitized by Google

da, quae in medicinam redundant. Ob pinguedinoſam eius naturam lubricat ſolidas noſtri corporis partes, tenſae aridaeue cuti, fibrisque partium rigidis, conuulſis et exſiccatis natiuam reddit laevitatem, frictionisque ſequelas auertit. Acria praeterea corrodentia obducit, eorumque vim infringit, ſpasmos doloresque a nimia neruorum tenſione profectos temperat. Maximum itaque remedium ſiſtit in obuoluenda cuiuscunque generis acrimonia in primis viis, organis reſpirationis, meatibus et receptaculis, aut alui aut lotii obuia, ac praecauendis, tollendisque ab eius actione profluentibus effectibus; irritatione, conſtrictione, conuulſione, dolore, roſione, inflammatione, gangraena, tuſſi, variis concoctionis ciborum vitiis, lotii, aut retentione, aut doloroſa, aut nimia excretione, et quae ſunt alia. In prolapſibus et herniis, praeſertim incarceratis, ſi abdomen et annulus, per quem elapſae ſunt partes, eo inungantur, non ſine fructu fuit. Saepiſſime enim partes prolapſae & annulus ſpasmo ſunt conſtrictae, relaxando vero reſiſtentiam minuit, et repoſitionem promouet et adiuuat. Oſſium etiam repoſitionem, ſi e ſede ſua pulſa ſunt, promouet, et reſiſtentiam fibrarum a contractione, tenſione et duritie pendentem, doloresque inde ortos mitigat. Auxilium praeſtat ad partum ab effuſis iam dudum aquis et exſiccatis inde genitalibus, vt partus minori cum difficultate et incommodo facilius et celeriter fiat. Inſtrumenta etiam et digitus, qui cauitatibus corporis immittuntur, vtiliter oleo inunguntur.

Inflammationes cum ſpaſmo et dolore ſunt coniunctae, et a ſpaſmis ſaepius oriuntur. Oleum igitur in inflammationibus ſummo cum fructu adhiberi poteſt, ſi non adſunt, quae eius vſum diſſuadent. Hippocrates, Coelius Aurelianus, Forestus, Sennertus, Schenkius, Triller aliique magni nominis medici in angina, phrenitide, pleuritide, peripneumonia, ventriculi, hepatis, inteſtinorum, vteri et veſicae inflammatione oleoſa felici cum effectu adhibuerunt ope ſpongiae vel panni madidi applicata, vel inuncta, vel clyſteris forma

 ma

Digitized by Google

ma interne data. In pleuritide et peripneumonia olei olivar. vel amygdalarum dulcium vſum magnis extollunt laudibus, vel interne dati, vel pectori inuncti, cum ab eo dolores fuerint ſedati, et bona inſecuta expectoratio. In *Weſtphalia* Schroedero teſte vſitatiſſimum eſt pleuritide laborantibus oleum oliuarum cum cereuiſia calida mixtum porrigere, donec ſudores oleum redoleant *c*). Et vbi in copia haberi poteſt, adhibetur in balneis contra febrim hecticam, atrophiam nimiam et tabem corporis, in calculo et nephritico dolore, vt laxentur et humectentur viae, et inde pateat calculo exitus, doloresque ſiſtantur, praeprimis cum oleum externe vim habeat anodynam *d*). In forti ſtranguria ſemicupium factum ex oleo oliuarum dolorem remouet et vrinam prouocat. Aretaeus lumbos iuxta renum ſedem oleo perfundi iubet, cui ruta iniiciatur „inunctio„nes ait parum proſunt. Homo & in oleum demittendus eſt, „id enim ſimul omnia praeſtat *e*).„ Sed et calculi effectus, ſi per oſtia vrethrae iniicitur, ſpaſmos, doloresque ab inflammatione mitigat *f*).

Inter praecipuos, quibus oleum ſeſe commendat ſalutares in corpus noſtrum effectus, militat quoque illa virtus, quod induratas praeter naturam partes emolliat. Quare rārius quidem ſolum, tanto frequentius autem aliis emollientibus iunctum adhibetur, neque vllum fere *vnguentum*, vllum *emplaſtrum*, *ceratum* aut *linimentum* eſt, in quo oleum hoc egregium vſum non praeſtaret. Olea cocta et infuſa, clyſmata emollientia et demulcentia fere omnia ingreditur. Adverſus ambuſta Mynsincht vnguentum ex ol. oliuarum (part 1.) et album. ouor. (p. 2.) conquaſſatis et exacte inter ſe mixtis, magnis laudibus extollit, vt medicamentum praeſentiſſimum et praeſtantiſſimum. Ad ſuppurationem promouendam, maturandosque abſceſſus plurimum facit,

c) *Theſaur. pharmaceut. T. I.*

d) Boecler *Cynoſ. M. M. Cont. 1. p. 291.*

e) *De curat. acutorum et diuturnorum morborum. Oxoniae 1723. p. 164.*

f) Mead *in Comment. de rebus in med. geſtis T. IV. p. 58.*

facit, vaſa enim et fibras relaxando ſeri lymphaeque affluxum auget. Aërem arcendo dolores a fiſſuris labiorum, mammarum aliisque corporis partibus optime lenit Eſcharae quoque ſine dolore ſeparationem efficit, excoriationem, inflammationem et gangraenam praecauet. Vlcera adeo chronica, aliaque vitia externa olei oliuarum ope feliciter ſanata legitur *g*).

Oleo etiam vis antiputredinoſa tribuitur. Obſeruauit Rozier carnes intra fictilia ampla illi immerſas diu a putredine ſeruatas eſſe *h*). Quae vero virtus ſi oleo adiudicatur inde certe proficiſcitur; quod aërem ad putredinem neceſſarium arceat, neque vis iſta de oleo intus ingeſto praedicari poterit. Saepius vero vis iſta poros claudendi oleorum vſum nimis noxium reddit, in morbis praecipue, qui miaſma pro cauſa habent *i*). Ill Medicvs in febribus pertinaciſſimis intermittentibus oleum oliuarum cum ſpiritu ſalis ammoniaci et laudano liquido Sydenh. iungi iuſſit, ſaepius tamen ſucceſſu non reſpondente *k*). Percival in gutta ſerena a paralytica retinae affectione oleum oliuarum cum ſpiritu ſalis ammoniaci et calce viua ad partem affectam, adhibuit, et in angina inflammatoria unguentum ex olei oliuarum part. 2. et ſpiritus C. C. volatilis part. 1. cum panno aſpero collo applicauit *l*). Quibus variis connubiis nunc augetur, nunc alteratur, minuiturue olei virtus. Quaedam mulieres ad menſes promouendos et dolorificos mitigandos oleum oliuarum aſſumunt, in quo crocus per noctem infuſus fuit *m*).

In tuſſi nimia mitiganda oleorum non ultima laus eſt, ſi interne adhibeantur. Cl. Armstrong in tuſſi infantum rheumatica ſine febre oleum oliuarum cum lixiuio ſalis tartari, ſaccharo et aqua miſcuit, et eius ope tuſſim nimiam mitigauit, expectora-

g) *Mem. de l'acad. de Chirurg. T. V.*

h) *Obſ. ſur la phyſique 1771. Sept. p. 76.*

i) Aetivs *Serm. X. c. 28. p. 244.*

k) *Beobachtungen. B. I.*

l) *Eſſays T. III. p. 115. Sammlung auserleſener Abhandlungen für practiſche Aerzte B. IV. p. 132.*

m) Boecler *l. c. p. 291.*

ctorationemque promouit n). Eadem ratione oleum fluxum haemorrhoidum et menſium ſuppreſſum reſtituit, ſi a ſpaſmo vaſorum fluxus haemorrhoidum, menſium et lochiorum impeditur. In referandis alui obſtructionibus in auxilium vocatur, ſiue magna ſatis copia per os aſſumatur, ſiue per anum iniiciatur, excrementa mollia, et ad motum apta reddit. Senibus itaque commendatiſſimum eſt. Ventri inunctum eundem laxat, et dolores colicos mitigat: ſtranguriam, dyſuriam, iſchuriam lenit, et in catalepſi, tetano, trismo, morbisque innumeris aliis, qui ſpaſticis annumerari ſolent, egregiam habet vtilitatem. Largiori copia ſumtum, vt alia pinguia, emeſin facile creat. Borellvs micam panis leniter torrefactam, et oleo oliuarum largiter irroratam, matutino tempore aluum laxare teſtatur o). Interne vero raro ſolum medico ſcopo adhibetur, cum oleo amygdalarum gratia cedat. Saepius tamen praeferri meretur, cum vbivis proſtet. Sumitur vel cum iuſculo carnium aut auenaceo, ſiue cum vitello ouorum, gummi arabico vel tragacantha ſubactum, vel ſalino quodam in ſaponem conglutinatum, vel ſaccharo, manna aut lubricante alio in electuarii ſpeciem redactum, vel vino, ſucco citri vel limoniorum aut aqua aromatica mixtum.

Trutinandi ſunt morbi peculiares, in quibus oleum oliuarum excellere dicitur. Solemne erat veteribus in hydropis variis ſpeciebus oleum nunc purum, nunc teſte Galeno, Celso, Aetio calefacientibus mixtum, aut ſale temperatum, vel manu nuda, vel linteis aſperioribus inungere. Noſtris temporibus a magni nominis viris L. B. a Störck, Medico, Tissoto al. renouata et in imitationem tracta methodus varium euentum oſtendit. Quae omnia ſuſpicionem potius iniciunt laudis partem maximam frictioni eſſe tribuendam, qua tenax liquidum atteri-

n) *Saml. auserleſen. Abhandl. B. IV. p. 113.*

o) *Hiſt. et obſeruat. phyſ. med. p. 94.*

atteritur, ſtagnans mouetur, vaſorum oſcula concutiuntur, reſorptio promouetur, attractio humorum ex aëre impeditur frictionisque effectus, excoriatio, inflammatio, gangraena praecauentur, neque certum vbiuis neque tutum eſſe auxilium *p)*.

Et in dubium merito vires in eneruando morſu viperarum ſerpentumue, ab Oliverio *q)*, homine rudi, primum enunciatae, vocandae ſunt, cum de effectu olei teſtimonia tam diuerſa ſint, nec omnibns ſauciatis ſolatium attulerit *r)*. Symptomata quidem veneni, nauſeam, vomendi conatus, tremores artuum, totiusque corporis ccnuulſiones et mutationes reliquas a tenſione fribrarum et nimia veneni in fibras actione contingentes, lenire poteſt. Nulla vero in eneruando veneno virtute ſpecifica praeditum fuiſſe teſtatur auxilii inconſtantia, et quod axungia viperina, oleum ſcorpionum et ſalia alcalia volatilia opem tulerint *s)*. Plura deſuper a Geoffroy, Hunauld *t)*, Brogiani *u)* et Ill. Linne' *x)* experimenta in columbis, anſeribus, vaccis, canibus, equis, variisque animalibus aliis inſtituta, nil certi docuere, cum quaedam eorum ſanitatem receperint qui oleo non inungebantur, aliaque inuncta mortua iacuerint. Redi praeterea affirmat, oues, canes, pullos gallinaceos ſe curante demorſos a viperis, paucos ante dies in campis ſole ardentiſſimo captis, non eſſe mortuos. Quae argumentari liceant viperarum morſum non omnino lethiferum fuiſſe

p) Cfr. *Apparat. M. Vol. II. p.* 46. Ill. Murray praeceptoris ſumma obſeruantia venerandi.

q) *Philoſ. Tranſact. Nr. 443. Phil. Tranſact abridged, Vol. IX. P. III. p. 60.*

r) *Schwed. Acad. Abhandl. 1778. p. 89. Fränkiſche Sammlungen. B. I. p. 491. ſeq.*

s) *Samml. auserleſen. Abhandl. B. I. St. 2. p. 129. B. II. St. 2. p. 115.*

t) *Mem. de l'acad. des ſc. annee 1737. p. 183.*

u) *De veneno animantium, Florent. 1752. 4.*

x) *Amoenit. acad. Vol. II. p. 407. Vol. VI. p. 223.*

fuiſſe *y*). Aut ſi oleum oliuarum venenum debellauerit, ad communem potius vnguinoſorum virtutem effectus reuocandus videtur, cum inuoluendo et lubricando ſpaſmos ſopierit, venenique vim innocuam reddiderit *z*). *Cel.* Plenk oleum hoc venenum viperarum anglicarum tantum infringere perhibet, gallicarum contra ſalia alcalina volatilia, et ſuecicarum folia fraxini; ſic quoque aliarum terrarum viperis alia opponit ſpecifica *a*).

Rabiei caninae, duplici caſu a *Cl.* Boennikeн curatae, meritum oleo oliuarum vix tribui poteſt, cum interna & externa remedia alia ſimul in auxilium vocabantur *b*). Haec certe ſalutaris aduerſus animalium venenatorum et rabidorum morſus efficacia, non oleo oliuarum ſolum, ſed aliis etiam oleis expreſſis competit. In vulneribus ab inſectis, apibus, veſpis rel. inflictis commendatur, acrimoniam veneni inuoluendo. In ſpaſmis praeterea atque torminibus a venenis cauſticis, et corroſiuis mineralibus, et quacunque alia materia acri, erodente atque corroſiua productis proficuum reperitur *c*). Vires medicamentorum exulcerantium v. c. cantharidum al. hebetat, excoriationes faucium, inteſtinorum, oblinit, veneni vires et ingeſta acria obtundit, eneruat, dolores, tormina, ſpaſmos ſtricturamque inteſtinorum ſoluit et mitigat. In venenis vero ſtupefacientibus et narcoticis nocet, ad quae frangenda non obliniente opus eſt, ſed irritante et excutiente.

Reſtringendus nimius oleoſorum vſus internus. Talis eſt enim eorum proprietas, vt quotiescunque multum caloris adeſt in corpore, breui depoſita emolliente et demulcente vi, rancidam acquirant acrimoniam, veriſſimumque hic adagium *oleum*

y) *Obſ. de viperis p. 52.*

z) *Appar. Med. T. II. p. 51. ſeq.*

a) *Materia chirurg. p. 57.*

b) *Fränkiſche Samml. l. c.* Fr. *Geſchichte und Verſuche eines chirurgiſchen Privatgeſelſchaft zu Copenhagen Copenhag. 1774. p. 56.*

c) Cartheuser *M. m. p. 159.* Unzer *l. c. p. 374.*

oleum igni addunt d). Praecipue illorum vſum in bilioſis morbis in quibus pingue abundat, et bilis flaua gignitur HIPPOCRATES valdopere diſſuadet *e)*. Monuit GALENUS ſuo aeuo plures fuiſſe de vſu olei controuerſias; quod alii acre et calefaciens, alii demulcens credebant, idque ex varia conſtitutione corporum, quibus ingeritur, dependere docuit *f)*. Medici Itali in morbis inflammatoriis et bilioſis putridis oleoſa in auxilium vocare ſolent, obſeruauit vero *Bian.hi g)* poſt exhibitum in iure oleum intenſiorem in poſterum febricitationem, et merito vſum eorum reprobat Ill. MURRAY *h)*. TISSOT ſaepius teſtis fuit, quantum vitari debeat oleum, vbi focus caloris eſt illa ipſa pars, cui applicatur, vbi putridum adeſt fermentum illius corruptionem iuuans, vbi metus eſt obſtructionis hepatis, cui valde fauet *i)*. Vidit vir Ill. ſaepius olea corporibus nec putrido nec inflammatorio morbo laborantibus, praeſcripta, ſcopo irritatos neruos demulcendi et laxandi, oppoſitos obtinuiſſe ſucceſſus. Senſationem enim caloris, acrimoniae, doloris in inteſtinis inducebant, appetitum delebant, et aluum adſtringebant, tum ob acrimoniam propriam ex rancore ortam, tum ex peruerſa natura bilis, et huius actione in inteſtina impedita. Repudientur ergo olea, quotieſcunque bilis, putredo, calor et laxitas adſunt, caute alias praeſcribantur *k)*.

Sedimentum, quod in oleo modo expreſſo fundum petit *amurcae* nomine, externe adhibitum, ad paralyſin et dolores a cauſa frigida, rheumatiſmum, malum iſchiadicum, et in arthriticis et podagricis affectibus laudatur *l)*.

 Quod

d) TISSOT *de febre bilioſ. Lauſanenſi. p. 53.*

e) Epid. L. VI. Sect. 6. Foeſ.

f) De ſinpl. medicam. facult. Lib II. Cap. XVI. p. 45. ſeq. CHARTERII.

g) Hiſt. hepatica P. III. p. 696.

h) Apparat. Med. Vol. II. p. 48. BAGLIV *oper. med. p. 394.*

i) l. c. p. 54. ſeq.

k) van SWIETEN *Aphor. 35. p. 46. Aphor. 88. p. 127.* de HAEN *rat. med T. II. p. 204.* SARCONE *Geſchichte der Krankheiten in Neapel Th. I p 141-251 ſeq.*

l) DIOSCORIDES *M. m. L. VII. c. 134.*

Quod veteres de *oleo omphacino*, quod ex oliuis immaturis exprimitur, differunt, pro chimaera habet Lemmery, quoniam nullum exinde poteſt obtineri oleum, ſed tantummodo ſuccus viſcoſus. Ii, qui oleo conciliare volunt virtutes omphacino adſignatas, nempe adſtringentes, ventriculum roborantes, gingiuas contrahentes, dentes firmantes, ſudores cohibentes, refrigerantes atque ſiccantes, ii ſummitates rubi, quercus, lentiſci, caprifolii et roſas rubras incoquunt, ſicque obtinent oleum omphacinum artificiale. Interdum etiam ſuccus vuae immaturae, ſeu de agreſta, oleo omphacino ſubſtituitur *m*).

§. 7.

Oleum amygdalarum dulcium ex nucibus *Amygdali communis L.* prelo torquetur, ope plerumque caloris *n*). Color olei recentis limpidus eſt, ſubflaueſcens, ſapor dulceſcens mitis, ſiue amygdalae dulces, ſiue amarae ſint. Ad dimidium fere totius ponderis oleum obtinetur. *Cl.* Dehne ex amygdalar. libr. 24, olei libras $9\frac{1}{2}$, elicuit, libr. 30. amygdalar. libras $12\frac{1}{2}$. 12. 13. 14. et libr. 60 olei libras 22. 24. 25. *o*). Abundant enim amygdalae partibus oleoſo vnguinoſis, cum mucilaginoſis et terreis, paucisque ſalinis acidulis conjunctis. Neceſſe vero eſt, vt amygdalae ſemper quam recentiſſimae ſint, cum ob nutrimenti abundantiam a variis inſectis auidiſſime petantur, vt itaque quae a vermibus eroſae et confractae ſint reiiciantur. Facillime in rancorem abit, praecipue ſi prelo nimis calido erutum ſit, et frigore 8. grad. Fahrenh. cogitur. Accenſum flamma flagrat lucida, haud parum fumi et fuliginis ſpargente.

Oleum amygdalarum dulcium per retortam multoties deſtillatum plurimum humoris aquei, acris, vel acidi vel alcalini vri-

m) Boecler *l. c. p.* 290.

n) Ill. Murray *App. Med. III. p.* 33.

o) Crell *chem. Iournal* Thl. *Vol. III. p.* 253.

vrinoſi diſiicit, aliquantulum capitis mortui nigri, in retortae fundo, relinquendo, ita vt totum oleum per iteratas deſtillationes conuerti videatur in terram nigram, aquam, et aliquam ſalis vel acidi vel alcalini urinoſi portionem admodum exiguam p). *Saporis gratia vnguinoſis omnibus praeſtat, blandum, lubricans, inuoluens, relaxans, antiſpaſmodicum,* ideo et frequentiſſime per os ingeritur. Dolores demulcet, partes exaſperatas et eroſas lenit, partum facilitat et ad dolores poſt partum conuenit. Puerperae ſtatim poſt partum vel cum iuſculo, vel cum ſyrupo violarum illud hauriunt, et cum ſyrupo de manna, de cichoreo cum rheo, vel cum ſaccharo penidio ad educendum meconium infantibus propinatur. Tormina infantum egregie ſopit *q)* acidum inuoluendo, dolores nephriticos, colicos, lochiales, ſpaſticos mitigat, alui obſtructionem referat, ſtranguriam cet. lenit. Conducit in raucedine, faucium excoriatione, tuſſi aliisque pectoris affectionibus. Hᴜxʜᴀᴍᴠs ol. amygdalar. recens cum elixirio aſthmatico et diacodio ad peripneumoniam poſt venae ſectionem admodum proficuum reperiit, ad relaxanda nimirum vaſcula nimis conſtricta, et ad dolorem ſedandum r). In tuſſi et raucedine non minus conducit, praecipue vero ſecundum Fᴇʀɴᴇʟɪᴠᴍ pulmones reneſque lenit, hecticis et tabidis familiare eſt s). Datur interne in pleuritide, colica ſpaſmodica ad ſtricturas dolorificas mitigandas t). In vltimo morborum pectoris ſtadio, ſi ſordes eliminatae ſunt febriſque aeſtus mitigatus, in peripneumoniis, anginis morbilloſis cet. vbi ſputa ſuppreſſa ſunt cum ſyrupo pectorali, vel opiato aut mucilagine ſubactum egregie conſtitit. Rɪᴠᴇʀɪᴠs olei amygdalarum dulc. et amararum partes anaticas ad dolores nephriticos ſedandos magnopere

 com-

p) Gᴇᴏꜰꜰʀᴏʏ *matiere medicale Paris 1743. T. V. p. 130.*

q) Rᴏsᴇɴsᴛᴇɪɴ *von Kinderkrankheiten Ed. IV.* III. Mᴜʀʀᴀʏ *p. 43.*

r) *Op. phyſ. med. ed. Reichel p. 333.*

s) *Vniuerſ. med. p. 315.*

t) Tʀɪʟʟᴇʀ *de pleuritide p. 53.* Sʏᴅᴇɴʜᴀᴍ *Op. Cap. de pleurit. p. 265.*

commendat, et cum fructu ſaepius ingeſſit *v*). In ſpaſmis corrigendis horum oleorum vſus, etiam pro inungendo abdomine contra dolores hypochondriacos, ſpaſticos, flatulentias cet. mulierculis notus eſt. Clyſteribus admiſcetur in fecibus induratis, ad tumores tonſillarum illinitur, perniones cum ſpiritu vini camphorato ſanat *x*). Cum mucilagine, albumine vel vitello ouorum tritum ab aqua recipitur, et in emulſionem lacteſcentem abit.

Oleum amygdalarum vtrumque tam interne quam externe pro ſpecifico antidoto contra varia venena, imprimis mineralia, obuoluendi cauſa magna copia vſurpatur, a variis etiam auctoribus contra venena vegetabilia et animalia ad vomitum producendum laudatur. PERCIVAL oleum amygdal. dulc. cum ſpiritu ſalis ammoniaci, camphora et oleo ſuccini in deglutitione impedita a ſpaſtica ventriculi conſtrictione ſpinae dorſi infricari iubet *y*). Sic multiplici ratione variis additamentis ſubactum adhibetur. In eclampſia ab aluo obſtructa praeſentaneum ſolatium affert *z*), ſed longiore vſu aut ſaepius repetito, ipſa inteſtina debilitat, viſcidi et inertis pituitae generationem promouet. Vituperandus praecipue nimius oleorum in infantibus vſus, non tantum quod nouae obſtructioni occaſionem praebeat, ſed quod TISSOTO teſte meſenterii glandulas pertinaciter obturet, ex quo atrophia, rachitis, cutisque morbi innumeri ortum ducunt *a*).

Oleo amygdalarum vis etiam anthelmintica tribuitur, MARTEAU oleum cum puluere radicis ſquillae miſcuit, eiusque ope ſaepius taeniam deieciſſe affirmat *b*).

Reſi-

v) *Op. med. Frcſ. 1674. p. 416. 310 ſeq.*

x) HERRMANN *Cynoſ. M. m.*

y) *Eſſays T III. p 116. ſeq.*

z) ROSENSTEIN *l. c. p. 68.*

a) *Avis au peuple p. 216.*

b) *Samlung auserleſen. Abhandl. B. VIII. p. 573.*

Digitized by Google

Reſiduum ab expreſſione olei ſub furfurum nomine abſtergendis ſordibus cutis inſeruit, et ad manus poliendas cum oleo fragrante optime miſcetur.

§. 8.

Amygdalae amarae oleum edunt mite, dulceſcens, limpidiuſculum, aeque ac quod ex amygdalis dulcibus premitur. Reſiduum vero poſt expreſſionem intenſam habet amaritiem, imo amygdala ipſa eſt amarius *c*). Oleo itaque amarities neutiquam accreſcit, ſed mucilaginoſis et terreſtribus partibus inſidet, et ab aqua et ſpiritu vini recipitur *d*). Librae 2 amygdalarum olei vncias 12 dederunt *dd*). Oleum amarum hac in re dulci antecellit, quod minus et tardius rancorem contrahat, cuius ratio eſſe dicitur, quia amygdalae amarae maiori ſalis copia praeditae ſint, quod fermentationem et corruptionem avertit *e*). Flamma flagrat pura, lucida, paululum fuliginoſa. Olei vſus internus plane innocuus eſt. Auctore Boerhaave diureſin mouet, calculum et nephritidem curat, antipleuriticum eſt *f*). In vrinae difficultate pubi etiam inungitur. Menſes pellit *g*). Sunt qui illud vſurpant ad neruorum dolores mitigandos, et inſigne illis dicitur vulnerarium *h*). Vlcera capitis manantia et furfures cum vino detergit. Faciei maculas tollit, et a ſole vſtis medetur. Praecipue vero aurium tinnitus diſſipare, et reliquarum partium comparatione auribus maxime prodeſſe, aurium quoque vermes enecare Aetivs tradidit *i*). Contra ſurditatem a cerumine indurato inſtillari ſolet, monuit tamen F. Hoff-

c) *Ill.* Mvrray *l. c. Vol. III. p.* 157.

d) Pfingsten *deutſches Diſpenſatorium p.* 23.

dd) Dehne in Crells *chem. Iournal Th. III. p.* 33.

e) Geoffroy *l. c. p.* 140. Daries diſſ. *de amygdalis et oleo amarar. aethereo Lipſ.* 1776. *p.* 11.

f) *Hiſtor. Pl. p.* 681.

g) Herm. *l. c. p.* 374.

h) Fernelivs *l. c. p.* 316.

i) *Tetrabibl. ed. Foreſt. p.* 20.

HOFFMANNVS eius vſum ſurditatem potius inducere, nimia ſcilicet membranae tympani emollitione.

Oleum Wepferi acouiſticum ingreditur, cum cepis, millepedibus et felle taurino per biduum digeſtum *k*).

§. 9.

Oleum lini ex *lini vſitatiſſimi L.* ſeminibus prelo elicitur, coloris pellucido lutei, ſaporis pinguis, ingrati, nauſeoſi. Flamma flagrat fumante, fuliginoſa, foetida. In frigore ſaeuiſſimo non congelaſcit, attamen vel tum aeque frigidum eſt, ac glacies frigidiſſima *m*), et in rancorem facile degenerat. Ex ſeminum lini libra 1 olei expreſſi vnc. 2½ obtinentur *n*). Communes cum oliuarum et amygdalarum oleo in eo habet virtutes, quod reſoluat, mitiget, affectionesque omnes a ſtrictura et ſpaſmo tollat. Medici vero priuas quasdam illi tribuere ſolent, et his potiſſimum immorabor, ne repetitione lectori taedium moueam. Oleum lini recens iam a veteribus DODONAEO, VAN SWIETEN et aliis, in paſſione iliaca laudatum fuit, poſtea vero Cl. GALLESKY de praeſtantia eius diſſeruit, experimentisque pluries repetitis commendationi fidem fecit *o*). Ileum nimirum a quacunque cauſa ortum, aluique obſtructiones pertinaciſſimas ſaepius duobus vel tribus cochlearibus, veſperi ante cubandi tempus propinatis ſoluit. Interdum vero clyſmata emollientia, balneaque tepida ſimul adhibebantur, ſanitas tamen poſt 4 vel 8 huius olei vncias plerumque recuperata eſt. Cel. LENTIN eosdem olei in ileo et obſtructionibus effectus teſtatur *p*), BRÜNING vero

k) KLEIN *ſelect. rat. med. p.* 149.

l) *Ill.* MVRRAY *l. c. Vol. III. p.* 414. SPIELM. *l. c. p* 100.

m) BOERHAAVE, *El. Chem. T. I. p.* 106.

n) BERGIVS, *M. m. p.* 249.

o) *Abhandlung vom Miſerere oder von der Darmgicht Mietau* 1767. *p.* 35. *ſeq.* 73. 79. 84. *ſeq.*

p) *Beobachtungen einiger Krankheiten p.* 149.

Digitized by Google

vero ſaepiſſime nihil eo profecit, conquerens, oleum nauſeam vomitusque creaſſe, et aluum pertinaciſſime clauſam manſiſſe *q*). Vtiliſſime oleum lini in voluulo propinatur, vna cum balneis tepidis frequenter adhibitis; ſaepe in hoc morbo purgat, quando draſtica fallunt *r*). Abdomini illitum lochia retardata et ſecundinas pellit *s*) Imprimis in pleuritide lateri dolenti illinitur, vel per ſe, vel cum camphora iunctum *t*). Prodeſt etiam ad pterygium oculis inſtillatum, imprimis dolore colico vexatis et in liene duro *u*).

In grauioribus pectoris inflammationibus laudibus iisdem celebrata inſignis olei lini praeſtantia SYDENHAM pleuriticis oleum intrinſecus obtulit, non vero alia praeſidia, venaeſectionisque opem neglexit *x*). BAGLIV oleum multis nominibus commendat, quia oleoſa ſua ſubſtantia pulmonum fibras inflammatione contractas criſpatasque laxat, et in priſtinum reſtituit *y*). Haec eſt ratio, quare oleum lini vel aliud ſimile, ad libram vnam aut alteram potatum, in periculoſiſſimis ſpaſticis conuulſionibus, ructu et flatibus, vbi iamiam gangraena imminebat, ex ipſis orci faucibus toties homines eripuerit *z*). In pleuritide maligna et contagioſa ob pinguedinoſam iſtam naturam ad vnciam vnam vel maiore quantitate adhibitum fuit cum effectus ſpem non fefellerit *a*). DE HAEN eius ope febres inflammatorias debellauit, cum largae eius doſi opium immiſceret *b*). In haemoptyſi non minus

q) *Samlung auserleſen. Abhandl. B. III. p. 308.*
r) BERGIVS *l. c. p. 249.*
s) HERM. *l. c. p. 4:9.*
t) NEVMANN *praelect. chem. p. 2:7*
u) ALSTON *M. m. Vol. II. p. 360.*
x) *Ope Cap. de pleuritide.*
y) *Prax. Med. L. 1. p. 38.*
z) *van* SWIETEN *l. c. Vol. II. p. 242.*
a) *Eph. nat. curioſ. Dec I. Obſ. 216.* CONRADI GESNER *epiſt. L. I. p. 40. ſeq.*
b) *Ratio medendi T. 1. p. 114. II. p. 126. X. p. 106.* VNZER *l. c. p. 607. Iournal de medicine Vol. XVII. p. 227.* GRASHVIS *de colica pictonum p. 48.* Colica pictonum primo anodyna expoſcit, dein demulcentia, tertio roborantia, et hisce ſolis aliquando curatio integre abſoluitur.

minus efficacem ſe praeſtitit, colicam pictonum et tormina dyſenterica vi eius lubricante, anodyna et mitigante compeſcuit, qua de cauſa clyſmata, vnguenta, emplaſtra linimentaque varia ingreditur. Oleum lini cum terra iaponica et ſigillata exhibitum, in dyſenteria arcanum habitum *c)*. Externe haemorrhoidibus illinitur, et cum calce viua deſtillatum paralyſi medetur. Neque ſilentio praetereunda eſt vis olei anthelmintica, hanc vero, et quae ſparſim apud auctores extant, Ill. MVRRAY abunde excuſſit *d)*.

§. 10.

Oleum braſſicae napi L. vulgo *raparum* inſipidum eſt, pingue, flauum. Flamma flagrat fumante, nidoroſa, foetida. In frigore a grad. 16. Therm. Fahr. coit, et vti vnguinoſa omnia rancorem aſſumit. Seminum napi tonna 1. olei congios 6 ad 7 dedit *e)*. Lucernis potiſſimum inſeruit, ex penu medicorum exul. Impia vero et ſanitati maxime pernicioſa fraude oleum lini et raparum plumbi ope eo adducere tentant, vt oleo oliuarum ſubſtitui poſſint. Oleum etiam oliuarum adulterari ſolet oleo raparum vel lini, ſcilicet dum haec olea ope plumbi, vel in vaſis plumbeis, vel alia ratione cum plumbo tractata, ad indolem olei oliuarum eleuantur. Detegi tamen fraus ipſa poteſt, ſi vel minima ſubſit veneni huius ſuſpicio, vel affundendo ſoluto in aqua pura et per chartam traiecto hepate ſulphuris, vel ſi nonnullae guttulae liquoris vini probatorii ab auripigmento et calce viua cum aqua praeparati cum huiusmodi mangoniſatis oleis miſceantur, et conterantur, vnde ſi quid plumbi inhaereat oleum nigreſcit, vel denique accendendo oleum, quo flamma conſumto, ſi plumbo oleum adulteratum fuerit, plumbi granulum remanebit *f)*. Melius vero oleum in blandam indolem reducitur

c) HERM. *l. c. p. 43(.*

d) l. c. p 488. ſeq.

e) LIEDBECK *Schwed. Acad. Abhandl. B. 18. p. 82.*

f) WALLERIVS *l. c. p. 144.* LEHR *diſſ. cit. p. 20.*

Digitized by Google

ducitur *fermentatione* ope pomorum, ceraſorum, cydoniorum cet. *g*) vel ſi cum aqua ſimplici abluatur, quibus artificiis non tantum mordacitatem exuit, verum etiam candidius inde redditur *h*). Cl. Strvve arenam aquae addere iubet cui particulae mucilaginoſae, foetidae inhaerere poſſint, aquam identidem mutando, donec nullus ſapor et odor ingratus ſuperſit *i*). Lixinium, e cineribus clauellatis et calce viua paratum, idem praeſtare lego *k*).

§. 11.

Oleum ricini, palmae liquidum, palmae Chriſti, (*Caſtor oil*) a ſeminibus *cataputiae maioris*, quod nomen eſt ſeminum *Ricini communis L.* obtinetur *l*). Semen maturum colligitur pingue, ab externis integumentis purgatum, in mortario contundunt, et cum aqua in pulmenti ſpeciem redigunt, donec oleum aquae ſupernatet, quod demum colligunt. Alii oleum preſſione eliciunt, ab igne autem acrius redditur. Iamaicenſes ſemina contuſa coquunt, atque oleum plerumque coctum adhibent. Coctione vero hac ita miteſcit, vt vnc. 2 3 ſine metu nimiae alui ſolutionis dari poſſint. Ex ſeminum ricini libr. 10 coctis et infuſis, olei libr. 1 obtinetur. Vnciae 14 expreſſione in prelo leniter calefacto dederunt ol. expreſſi vnc. 3. Aliis tentaminibus vnciae 6 largiebantur, ſecundum Cel. Spielmann, $\frac{1}{7}$ *m*).

g) *Almanach für Scheidekünſtler 1781. p. 119.*

h) Galen. *de ſimpl. med. fac. L. II. c. XV.*

i) Wiegleb *Handbuch der Chemie Th. II p. 563.*

k) *Almanach anno cit. p. 124 ſeq.*

l) Bergivs. *l. c. p. 771.* Fvchsivs *de oleo ricini adulterato et vero cet. Ienae 1782.* Hvngerbyhler *de oleo ricini medicamento purgante et anthelmintico Friburgi Brisgov. 1780.*

m) *Mat. med. p. 479.*

Oleum ricini ſincerum (recenter vel expreſſum vel coctum) turbidum eſt, ſpiſſiuſculum, odore fere violaceo, inſipidum, pingue. Semina vero pellicula ambit intenſe amara, quae, ni ſollicite decerpta ſit, fauces exurit, oleo ſaporem mordacem conciliat, corporique ipſi noxas affert, cuius memorabile exemplum Bergius tradidit. Cl. Odier diſtinguit inter blandum et eſcharoticum (huile de pignons d'Inde) ricini oleum n). Aetate magis ſpiſſatur, conſiſtentia mellis recentis, coloris, rubicundi, ſaporis nauſeoſi, cannabini. Frigore a grad 8 Fahrenh. cogitur, et accenſum flamma flagrat pura, lucida, non fumante.

Veteres oleum medicinae inſtar dudum adhibuerunt, et Fvchsivs perhibet omnia quae ſparſim apud Dioscoridem, Galenvm, Aetium, Mesven, Serapionem cet. de oleo cicino exſtant, haec de noſtro oleo dicta eſſe. Recentioribus temporibus primus omnium Cl. Fraser oleum ricini in vſus vocauit, dein Canvane p), Dvnant, Odier, Bergivs al. qui commendatione ſua famam illi maximam conciliarunt. Omnibus tamen caeteris oleum hoc palmam praeripere putarunt primum, quia leniter et facile purget, deinde quod minore quantitate ingeſtum votis reſpondeat, inteſtinorumque contenta omnia eliminet, denique quod anthelminticum ſit, imprimis in verme lato. Alia plantarum olea eiusmodi effectum non praeſtant. Percival vim quandam leniter irritantem ineſſe contendit, ideoque omnibus praeferendum cenſet. r).

In variis itaque ventris renumque affectionibus, doloribus colicis, febribus bilioſis, acutis et inflammatoriis multis laudibus inclaruit. In colica ſicca, initio dyſenteriae, abdominisque doloribus crudeliſſimis maximum ſolatium attulit. Et in diar-

n) *Samlung auserleſen. Abhandl. B. V. p. 233.*

o) *Medical obſeruat. and Inquiries Vol. II. p. 235.*

p) *Diſſ. on the Oleum palmae Chriſti, London 1769.*

q) *Iournal de Medicine 1778. Ianvier p. 44. Avril p. 331. Mai p. 415.*

r) *Eſſays T. I. p. 249. ſeq. 701. ſeq.*

diarrhoeis ab impuritatibns primarum viarum optimum eſſe vidit Odier. *Cl.* Home oleum commendauit in diarrhoeis, quae morbillos comitantur, et pectori prodeſſe perhibet *s*). Acria praeterea corrodentia obtundit, venenique vires optime frangit. Odier magnis laudibus extollit oleum ad ſedandos dolores ab arſenico aſſumto, ſic teſtante Odier, Percival, Vnzer al. in colica ſaturnina egregie conſtitit, tormina leniuit, vomituritiones mitigauit, aluumque deiecit. *Cel,* Selle oleum etiam in aſthmate laudauit, quod a vaporibus ſaturninis oritur *t*). In ileo aluique obſtructionibus pertinaciſſimis ſummum remedium praedicatur. Hiſce accedit quod narrante Odier larga copia hauſtum vomitum non creet. Bergius oleum in voluulo, calculo felleo, aliisque affectionibus variis, vbi vomitiones cum ſingultibus vrgebant recenter expreſſum identidem exhibuit, vomitus ſedauit, ſingultus compeſcuit, aluumque ſoluit. Sic non ſolum leuamen, ſed et curatio perfecta inſecuta eſt. Non defuere tamen viri et ingenii ſagacitate, et fide, conſpicui, qui priuam hanc olei ricini potentiam ſe obſeruaſſe negant. Lewis enim oleo praerogatiuas virtutes plane omnes abiudicat. Et largiar facile, quandoque in obſtructionibus pertinacioribus nihil illud effeciſſe. Non defraudandum tamen laude ſua innuit Percival, remedia quippe optima quaeque ſubinde fallere, interdum etiam id a mangonio dependere, praecipue vero genuinum eſſe oleum, ſi leni quadam vehementia ventrem ſollicitet. Datur oleum vel per ſe, vel cum g. arabic. ſubactum, vel cum ſucco citri, limoniorum, vino aut aqua aromatica mixtum, et a drachm. 1. 2. doſis ad vnc. 2. 3. aſcendit, modo vt lene purgans, modo vt draſticum adhibendum eſt. Infantibus aeque ac grauidis tuto propinari poteſt, in omnibus puerperii febribus, ſcirrho, haemorrhagiis, conuulſionibus, herniis incarceratis, enteritide, vteri renumque exulcerationibus: vſum vero in febribus bilio-

s) *Clinical eſſays p. 109.*

t) *Medicina clinica p. 530. ſq.*

Digitized by Google

biliofis, putridis probare nequeo. *Cl.* HUNGERBYHLER oleum ſummis extollit laudibus in haemorrhoidibus, atque teſtem habet ODIER. CANVANE in febribus acutis commendat, et illud *Antimonium vegetabile* nominauit. In neonatis adhibetur ad meconium pellendum, cum per ſe, tum cum ſyrupo de cichoreo c. rheo mixtum. Aethiopes in lue venerea eo vtuntur. Fugiendum eſt in indigeſtione ventriculi, apoplexia, aſthmate humorali, diabete, fluxu coeliaco, herniis non incarceratis. Externe adhibetur ad mammas, in herpete et tinea infantum, cum melle, vitello ouorum, ſapone al. in cataplaſma redactum.

Reuertor iam ad ſpecialiorem olei ricini vim anthelminticam. *Cl.* HUNGERBYHLER contra taeniam, lumbricos, aſcarides lumbricoideos et trichurides ROEDERERI vim habere confirmat, et vnc. ½. 1. 2. dari iubet. ODIER oleum ricini commendauit aliis praeſidiis fruſtra adhibitis, et omnis taenia inde eliminata eſt. DUNANT eius ope ſaepius taeniam deiecit, interdum tamen puluerem radicis filicis in auxilium vocauit. Vnciae 3. per vices captae taeniam ſaepius fugarunt, et intra dies plerumque 2 ad 10. In taenia poſt horam ſumto remedio Nufferiano, haemoptyſi, vertigine, affectibusque innumeris aliis a taenia profectis commendatum eſt. CUSSON puluerem radicis filicis cum muſco corallino dedit, ſuperbibita omni trium horarum ſpatio olei ricini vnc. ½. do- taenia pulſa fuit. GOUAN omni tertia, vel quarta die remedium purgans interpolauit *u*).

Nuculae catharticae, *grana tilli* (pignons d'Inde) *Crotonis tiglii* L. ſiue *Ricini indici* ſemina oleum expreſſum dant *x*) acerrimum,

u) *Samlung auserleſen. Abhandl. B. III. p. 308. B. IV. p. 304. 476. B. VIII. p. 576. ſeq.*

x) BERGIUS *l. c. p. 769.* GEOFFROY *T. III. p. 281.*

rimum, cuius gutta vna vel altera purgat, quare etiam vſus frequentior externus eſt. In alui nimia adſtrictione vmbilicus eo inungitur.

Oleum cicinum ex ſeminibus *Iatrophae curcas L.* elicitur *y*) contuſo ſemine, dein in aqua cotto, et oleo innatante cochlearibus excepto. Haec eliciendorum oleorum ratio e ſeminibus et fructibus Indis admodum familiaris eſt, quippe qui nullam expreſſionem norunt, oleum praeterea hac ratione facilius elicitur. Oleum Dioscoridi dudum innotuit, et ab illo multum laudatur ad vlcera capitis manantia, vteri obſtructiones atque euerſiones, ad cicatrices foedas auriumque dolores. Interne vero potum aquas per aluum ducere, et lumbricos pellere, tradidit. Monardes magnam illi laudem tribuit in morbis omnibus ab humoribus frigidis prouenientibus, praeſertim in omnibus hydropis ſpeciebus ſi ventri inungatur, vel clyſmate iniiciatur, aut aliquot guttulae vino vel alio liquore exceptae ſorbeantur *z*). Efficacius ſubuenit ilei doloribus et articulorum morbis, ſtomachum, vterum et lienem obſtructionibus liberat inunctione. Aluum puerorum emollit illito toto ventre, et vermes pellit, ſi eius vna aut altera gutta e latte aut iure pingui propinetur. Confert aurium doloribus et ſurditati, omnibus praeterea cutis vitiis, praeſertim faciei, varosque mulieribus plerumque infeſtos illitu expurgat.

Semina haec perinde ac ſemina ricini membrana tenuis obuelat, cui vis aluum deiiciendi inſidet. *Cl.* Bancroft *a*) in proprio corpore periculum fecit, et deprehendit ſemina innoxie edi poſſe absque metu purgationis, ſi iſta epidermide diſſepimentoque antea probe fuerint exuta. Nobis oleum vſu non venit, quandoquidem ſemina haec in noſtris officinis ſemper rancida ſunt et effoeta, paulo fortiora ſunt ſeminibus ricini vulgaris, aeque tamen tuta, in America maxime vſitata.

§. 13.

y) Bergius *l. c. p.* 774.

z) *Simpl. med hiſt. c.* 4. *in* Clusii *exotic. p.* 299.

a) *Naturgeſchichte von Guiana p.* 19. *ſeq.*

§. 13.

Oleum raphaninum ex *raphani* ſemine eodem modo quo cicinum oleum conficitur *b*). In reliquis ſimile cicino eſt, verum calidius, et tenuiorum partium *c*). Aegyptii ad obſonia illud recipiunt.

Melanthinum oleum easdem cum raphanino vires, conſimilemque praeparationem ſortitur *d*).

Oleum gnidicum ex *gnidio grano* fit decorticato ſemine atque contuſo. Potum, aluum ſoluendi vim habet. *Cel.* Neumann ex ſem. coccognidii vnc. 4 olei vnciam dimidiam expreſſit, quod amygdalarum oleo proxime accedebat *e*). Eodem quoque modo

Oleum cnicinum conficitur, quod noſtrates carthami vocant: Vis eadem, quae gnidico, et huic ineſt, ſed remiſſior f).

§. 14.

Seſami orientalis L. ſemina pulpam continent dulcem et oleoſam *g*), vnde, ſi torculari ſubiiciantur, oleum profluit, lini oleo ſimillimum. Galenus vim illi tribuit emollientem, modice calidam *h*). Aptum eſt cibis, nam et ſaporis iucundi eſt, et facile concoquitur, aluumque ſubducit *i*). Conſiſtentia ſebum aemulatur, et in rancorem tardius degenerat, qua de cauſa ad praeparationem oleorum, quae odoris gratia fiunt, iam teſte Aetio adhibitum fuit *k*).

Myagri

b) Dioscorides *l. c. p.* 27.
c) Aetius *l c. p.* 20.
d) Dioscorides *l. c. p.* 28.
e) *Praelect. chem. p.* 793.
f) Dioscorides *l. c. Oec. Nachrichten B. IV. p.* 846.
g) Cartheuser *M. m. T. I. p.* 211. Neum. *p.* 275. *l. c.*
h) *De ſimpl med ſac. L. VIII. c.* 10.
i) Forsk. *Flor. Aegypt. arab. p.* 113.
k) *Tetrabiblon p.* 20.

Myagri ſemen, ſi prematur, oleum effundit, lini vel raparum oleo ſuppar.

§. 15.

Oleum hyoſcyami limpidum eſt, mite, odore fatuo, pingui *l*). Frigore a grad. 16. Fahr. cogitur, facillime vero rancorem aſſumit. Flamma flagrat pura, non fumante nec fuliginoſa. Includit narcoticas partes, vt reliqua planta, vnde et merito inter anodyna et hypnotica refertur. Ad odontalgiam, dolores ſcorbuticos aliosque, laudatur. Paregoricum eſt, ſomnumque conciliat. Dolores haemorrhoidum lenit, vel ſolum, vel cum vnguento linariae mixtum. Vnguenta et emplaſtra varia ingreditur.

Nigella ſatiua L. oleum vnguinoſum et aethereum largiri dicitur *m*). Neumannus ex vnciis 2 ſeminis ſcrupulos 4 olei vnguinoſi elicuit. Commendatur in catarrhis et coryza, ſi naribus admoueatur, ſeu nares eo inungantur *n*). Forestvs oleum ad prouocandos menſes laudauit.

§. 16.

Oleum papaueris ſomniferi L. expreſſum amygdalarum oleo proxime accedit, ſapore dulci, blando, vnguinoſo, colore flauicante *o*). Seminum papaueris libr. 1 olei vncias 4 dedit *p*). Borrichius ex vnciis 16 vncias 9 obtinuit. Frigore non cogitur, facile vero rancorem aſſumit, et accenſum flamma flagrat lucida, non fumante. Communes oleorum omnium virtutes nec illi deſunt, emollit, lenit, demulcet, quocirca in ſtranguria, dyſuria, tuſſi et morbis huiusmodi inume-

l) Spielm. *l. c. p.* 83.
m) Ill. Murray *l c. Vol. III. p.* 36. Spielm. *Pharmac. p.* 155.
n) Herrm. *l. c. p.* 230.
o) Ill. Murray *l. c. Vol. II. p.* 218.
p) Spielm. *l. c. p.* 84.

inumeris aliis proficuum reperitur. Adhibetur externe ad ardorem febrilem mitigandum, ſomnum conciliandum, et capitis dolores tollendos, fronti et temporibus inungitur *q*). Oleum frigide expreſſum in cibum non raro recipitur.

§. 17.

Semina ſinapis nigrae L. oleum edunt expreſsum, blandum et mite *r*). Inſipidum eſt, nec palmariae ſeminum ſinapis virtutis particeps. *Cl.* STORR ex libris 2 ſeminum, expreſſione frigida olei drachmas 2 obtinuit, *coloris dilute flaui,* et preſſione poſtea calida vncias 6 olei blandiſſimi, colore prediti *ex flauo virideſcente et ſubnigricante s*). Neutrum cum ſale tartari tritum, vel leuiſſimum odoris alcalini veſtigium prodidit. Frigore a grad. 40. Fahrenh. cogitur, et accenſum flamma flagrat fuliginoſa, parum vel nihil nidoroſa. Contra acerrimos a calculo dolores optimo cum ſucceſſu oleum praeſcribi vidit BOERHAAVE *t*). Et omnino tum vſui medico, tum culinari magis accommodatum foret, ſi tutius absque rancoris metu aſſeruari poſſet; praeſertim cum ſaporis et odoris labe quacunque careat. Externe applicatur in paralyſi et affectibus frigidis *u*).

Sinapis albae oleum eiusdem virtutis eſt, coloris luteo viridis. Frigore a grad. 30. Fahrenh. cogitur, et altero tardius ranceſcit. Flamma flagrat non fumante nec fuliginoſa.

§. 18.

Oleum cannabis ex ſeminibus *cannabis ſatiuae* L. prelo elicitur. Color olei ſubuiridis eſt, ſapor cannabinus, pinguis. Seminum

q) FERNELIUS *vniuerſ. med.* p. 515. HERM. *l. c.* p. 438. NEUM. *l. c.* 277. GEOFFROY. *l. c.* T IV. p. 330.

r) Ill. MURRAY *l. c.* Vol. II. p. 322

s) *Diſſ. de ſemine ſinapis in ſelect. opuſc. Sylloge Ill.* BALDINGER. *Vol. VI.* p. 248. LEWIS *M. m.* p. 544.

t) *Elementa chemiae* p. 38.

u) NEUM. *l. c.* p. 278. HERM. *l. c.* p. 308.

num libra 1. olei expreſſi vnc. 3. eroganit x). Frigore non coit, facile vero exſiccatur, et rancorem contrahit. Flamma flagrat lucida, parum fumante et fuliginoſa.

Oleum cannabis emollit et ad ambuſta conducit y).

§. 19.

Ex ſeminibus *Helianthi annui* L. oleum premunt incolae Americae mite, grati ſaporis, oliuarum oleo ſimillimum z).

Semina 4 *frigida maiora citrulli*, *melonum*, *cucurbitae*, *cucumeris* vncias 5 olei a) expreſſi dimittunt, ex vna ſeminum libra.

Semina *cucurbitae peponis* L. oleum fundunt dulce, ſubrubellum b). Seminum libr. 1. olei expreſſi libr. ½. largiebatur, commodum lampadum pabulum c).

§. 20.

Oleum fagi, exſeminibus *Fagi ſyluaticae* L. exprimitur, mite, coloris luteſcentis d). Frigore a grad. 30. Fahrenh. cogitur, et in rancorem facile denegerat. Seminum horum tonna 1 vix vltra 4 olei congios dedit e). *Cl.* Tozzetti ex libr. 100 ſeminum fagi libras 12 olei optimi, puri, limpidi, et olei paululum turbidi libras 5 expreſſit f). Ad oliuarum

x) Spielm. *l. c. p.* 83.
y) Geoffroy *l. c. Vol. VII. p.* 423.
z) *Tranſact. of the american philoſophical Society at Philadelphia Vol. I. p.* 235.
a) Spielm. *inſt. chem. p.* 84.
b) Ill. Murray *Vol. I. p.* 401.
c) *Hiſt. de l'acad. des Sc. a Paris* 1719.
d) Ill. Murray *Vol. I. p.* 55.
e) *Cartheuſer M. m. p.* 147.
f) *Schwed. Acad. Abh. B.* 31. *p.* 80.

oleum proxime accedit, et oeconomiae potiſſimum inſeruit *g*). In Gallia et Germania plerumque, vt apud Goettingenſes in cibum, et ad acetaria recipitur. Flamma flagrat pura, non fumante.

§. 21.

Nuclei pini et piſtaciae oleo ſcatent, vt ex libra nucum 1 olei vnc. 5 obtineantur *h*). HERRMANNUS oleum recens expreſſum nucl. pini cum vino ad erigendam venerem laudauit *i*), facile cognoſcitur, vim hanc vix niſi vino tribuendam eſſe.

Oleum nucleorum perſicorum expreſſum in affectibus aurium, dolore, tinnitu, ſurditate et vermibus laudatur, temporibus illitum in agrypnia et cephalalgia commendatur. Haemorrhoidum dolores ſedat *k*).

Oleum e nucleis malorum armeniacorum expreſſum mirifice valere tradunt ad inflammatas haemorrhoides, et ad vlcerum tumores, ad loquelae impedimenta auriumque dolores. Ad aliquot vncias potum calculum pellit et colicos iuuat *l*).

Nuclei ceraſorum et *prunorum* ſimile oleum exhibent.

§. 22.

Nuces caſtaneae oleum nullum dimittunt. *Cel.* SPIELMANN preſſione ſuccum obtinuit, qui in fermentationem acidam tranſibat *m*).

Aeſculi hippocaſtani L. fructus oleum continent amarum, facile ranceſcens. Frigore non cogitur, ſed flamma flagrat fuliginoſa, multum fumante *n*).

Nuclei

g) FRANCHEVILLE *in Mem. de Berlin* 1766. *p.* 11.
h) SPIELM. *l c p* 84.
i) *Cynoſ. M. m. p.* 376.
k) HERM. *l. c. p.* 384.
l) BOECLER. *Contin.* 1. *p.* 279.
m) SPIELM. *Mat. med. p.* 119.
n) *Schleſ. patr. Geſellſchaft B. II.*

Nuclei Quercus nullum fere oleum expreſſum erogant, etiamſi ſero autumno colligantur. Quidam vero ſpiritum ardentem illis inhoſpitare contendunt *o*).

§. 23.

Oleum nucum ex nucleis *Iuglandis regiae* L. exprimitur mite, dulceſcens, flauidum *p*). Prope ad dimidium totius ponderis nucum iuglandum oleum obtinetur, amygdalino ſimillimum *q*). Frigore ſaeuiſſimo non coagulatur, paululum vero ſpiſſeſcit, et a rancore non temere corrumpitur, niſi calidiore prelo euocatum fuerit, aut loco nimis calido reponatur. Flamma flagrat lucida, non fumante nec fuliginoſa.

In oeconomia multiplicis eſt vtilitatis. Commodum praebet apud ditiores lampadum pabulum, a quibusdam adeo in acetaria recipitur, et ad excipiendos colores pictoribus fabrisque lignariis eſt gratiſſimum. In re medica communes oleorum omnium effectus praeſtat, alias tamen virtutes niſi vere priuas poſſideat, hae tamen illi adiudicari ſolent. Sic Robertvs Boyle oleum nucum vetus in calculo, aliisque viarum vrinae affectionibus ſpecifici inſtar laudauit. Alii oleum ad ambuſta praeſertim a puluere pyrio commendant *r*), et Hofmannvs tradidit *s*) mammillarum fiſſuras ob illo optime ſanari, quod etiam teſtatur Kalm *t*).

Noſtris temporibus in affectionibus corneae, praeſertim in leucomate laudatur, ſaepius etiam in leucomate totali praeſen-

o) Bergius *M. m. p.* 743.

p) *Ill.* Mvrray *l. c. Vol. I.* p 57.

q) Spielm. *Exp* 12. *p.* 83.

r) Boecler *Continuat. p.* 286. Geoffroy *l. c. T. VII. p.* 120.

s) *Clav. ad* Schroeder, *p.* 136. Spindler *praef.* Büchner *diſſ. de nuce iuglande eiusque vſu medico Erford* 1713. p 38.

t) *Schwed. Acad. Abhandl. B.* 29. *p.* 63.

ſentaneum auxilium attulit. Magis vero inclaruit olei virtus anthelmintica. Gallus quidam LA CHAPELLE oleum nucum contra taeniam primus commendauit, maiori quantitate, ad vncias ſcilicet duas vel tres epotum, addito vino alicantino, quod ſaporis gratiam conciliaret, et ſub hoc connubio intra tres dies plerumque taeniam deieciſſe affirmat *u*). DE FRANCIERE *x*). PASSERAT *y*), BIZET *z*), BOEHMER *a*) eosdem olei ſub dicto connubio effectus teſtantur, neque mirum eſt, cum per ſe olea vi vermifuga polleant, et in vino alicantino eadem vis reperta ſit *b*).

Oleum quod e nucibus iuglandum recentibus praeuia toſtione atque trituratione torquetur, ſi largius hauriatur, inebriationis ſenſum inducit *c*).

§. 24.

Coryli auellanae L. nuces olei vnguinoſi copiam fundunt ſui ponderis fere dimidiam, mitis, dulcescentis, limpidiusculi *d*). Laudatur ad dolores ſopiendos imprimis articulorum, interne ad acres defluxiones, et ad capillos augendos *e*). Frigore non congelaſcit, temporis vero tractu rancorem aſſumit. Flamma flagrat lucida, parum fuliginoſa, nec fumante.

Amenta coryli oleum edunt mite, ſaporis grati, oleo nucum vix inferius *f*).

§ 25.

u) *Samlung für practiſche Aerzte*, B. VIII. p. 513.
x) *Rec. period.* T. 18. p. 416.
y) *Rec. per.* T. 6. p. 305.
z) *Iournal de medic.* T. 16. p. 214.
a) *Diſſ. de oleo nucum iugland.* p. 9
b) *Andry generat. des vers* p. 160.
c) KEYSLERS *neueſte Reiſen durch Teutſchland, Böhmen, Ungern*, Th. I. p 166.
d) SPIELM. *l. c.* p. 75.
e) BOECLER *l. c.* Contin. I. p. 266.
f) *Berlin. Samlungen*, B. VIII. p. 602.

§. 25.

Oleum been, ex *Guilandiae moringae* L. nucibus obtinetur *g)* Limpidum eſt, album, odoris ſaporisque expers. Frigore a grad. 16. Fahrenh. cogitur *), et rancorem vix vnquam contrahit. Accenſum flamma flagrat pura, lucida non fumante nec fuliginoſa. Libra 1. nucum been olei expreſſi vncias $2\frac{1}{2}$ largita eſt. CARTHEVSERUS 4 obtinuit *i)*; et GEOFFROY ex libris 8 cum drachm. 5 nucleorum, vncias $30\frac{1}{2}$ olei flaveſcentis, limpidi, fere inodori et inſipidi. Huius olei vnc. $12\frac{1}{2}$ per retortam deſtillatae, igne per gradus aucto, praebuerunt primo olei ſubflaui partim limpidi et fluidi, partim coagulati et ſubturbidi, odore ſubtili, ſapore ſubdulci, cum quadam acrimonia linguam leuiter vellicante vnc. 8. drachm. 5. gr. 9. quod mercurii ſublim. ſolutionem non turbauit, heliotropii vero tincturam ex caeruleo in purpureum mutauit: deinde olei fluidi, colore fuſco, odore non diſſimili, ſapore tenui, ſubamaro acri vnc. 2. cum drachm. $3\frac{1}{2}$ heliotropii tincturam intenſe rubram effecerunt Maſſae nigrae, firmae ac ſolidae in retorta reſiduae pondus fuit drachm. 2. colore variegato, mutabili, colli columbarum inſtar *k)*.

Oleum been, quod etiam a quibusdam oleum *glandium*, *balaninum*, nuncupatur, inuoluit, emollit, lubricat, diſcutit. In alui obſtructionibus pertinaciſſimis interne ſolatium attulit. Tinnitui aurium ſubuenit, ſcabritiem, lentigines, aliaque cutis vitia delet *l)*. Cicatrices ex variolis delet, ſi cum oleo tartari per deliquium et ſpermate ceti in linimentum miſceatur *m)*. Cutem

g) Ill. MURRAY *l. c. Vol. II. p* 404.

h) SPIELM. *l c. p.* 83.

i *M. m T. I. p* 215.

*) Cl. *I. C.* WILCKE obſeruauit tenacitatem olei been vlterius ita increſcere, vt grad. 2. ſupra o inſtar muci tenacis in fila duci poſſet. BERGIUS *M. m. p* 345.

k) GEOFFROY *Matiere medicale. T. III. p* 254. *ſeq.*

l) HERM. *Cynoſ. M m. p.* 348.

m) BRÜCKMANN. *praeſ* HEISTER *diſſ. de nuce Been. p.* 27.

Cutem exaſperatam laevigat, quo circa et inter coſmetica locum tenet, pruritum ingratum, praecipue ſenilem ſopit.

Ad vnguenta et balſama conficienda commodiſſimum, quippe inodorum, nullo alio odore peregrino florum odores inficit. Itali iasmini, narciſſi, dianthi flores eodem perfundunt, et huius virtute odores ex vegetabilibus fragrantibus extrahunt. In Belgio foederato oleis aethereis maiori pretio venalibus admiſcetur, vt quantitas eorum augeatur. Linimentis praeterea, ceratis, vnguentis et balſamis conficiendis adhibetur.

§. 26.

Oleum ſambuci (id ſcilicet quod ſub nomine expreſſi in officinis proſtat) citrinum colorem habet, ſaporem amaricantem. Frigore a grad. 30. Fahrenh. cogitur, et in rancorem facile degenerat. Flamma flagrat luminoſa, parum fumante, nec fuliginoſa.

Granorum Arilli ſambuci libr. 2 olei dederunt libr. $\frac{1}{4}$ *n*). Oleum aluum laxat, et veneni vires frangit *o*).

§. 27.

Oleum laurinum de baccis *Lauri nobilis L.* triplum obtineri poteſt, *coctum*, *expreſſum*, *ſtillatitium* *p*). Oleum expreſſum butyraceum eſt, coloris cinereo viridis, ſaporis ingrate amari, pinguis. Baccarum libr. 1. olei circiter vnciam fundit *q*). Accenſum flamma flagrat lucida, non fumante, frigore non mutatur, igne vero leni adhibito defluit.

Oleum ex Italia, inſuliſque fortunatis nobis mitti ſolet, et vi reſoluente, carminatiua potiſſimum ſeſe commendat. Con-

n) Dehne in Crells *chem. Journ. Th. III. p* 33.

o) Pfingsten *deutſches Diſpenſatorium p* 301.

p) Ol. aniſi, bacc. lauri, nuc. moſchat. macis et non nulla alia deſtillata ab his vnctuoſis parum diſcrepant. du Hamel optimas ea eliciendi encheireſes tradidit.

q) Spielm. *l. c. p.* 83.

Conuenit in affectibus frigidis, ſpaſmis, colica flatulenta al. Reſoluit tumores, neruos roborat, et in paralyſi ſaepiſſime vſurpatur *r)*. Laudatur etiam ad aurium dolores, et auditus grauitatem auribus inſtillatum. Calidum eſt et emolliens. Cum ſulphure mixtum, corpori ſcabioſo illinitur impetiginibusque aſperis medetur. Confert et in malo iſchiadico. Vermes occidit et pediculos, lendes ac furfures capitis, ophiaſes ac alopecias curat. Linimenta varia, et emplaſtra illud recipiunt.

§. 28.

Oleum palmae, coctione fructus *Palmae oleoſae s)*, obtineri fertur. Flauidum eſt, odore violaceo, ſapore pingui. Noſtro aëre ſebi ſpiſſioris conſiſtentiam habet, igne tamen liqueſcit, et accenſum flamma flagrat lucida, non fumante, odorem Iridis florentinae ſpargente. Aetate ranceſcit, odorem ſaporemque acidulum aſſumit, amittit colorem flauidum, et albeſcit.

Aetivs oleum *myrobalaninum* vocat llique aluum deiiciendi, lentigines, varos et faciei maculas detergendi vim tribuit *t*). Bergivs oleum in duritie abdominis tum infantum, tum adultorum, morbisque tam acutis quam chronicis ſaepius felici ſucceſſu adhibuit. Venter etiam totus hoc oleo commode illiniri poteſt, poſtea obtegendus panno, qui oleo hocce denſius inunctus eſt. Multum ad commendationem confert odoris ſuauitas, prae reliquis vero vnguinoſis nihil eximii praeſtare videtur. Externe etiam ad ſpasmos, luxationes et perniones commendatur. Arbor, ex Africa in Americam translata, ibidem nunc laete colitur. Incolis oleum culinarium eſſe lego.

Palmae

r) Neum. *chem. p* 277. Herm. *l. c. p.* 288. *ſeq.*

s) Bergivs *M. m. p.* 882.

t) *Tetrabiblon p.* 21.

Digitized by Google

Palmae altiſſimae non ſpinoſae Sloan. u) fructus oleum dimittunt, *palmae* nomine ſimiliter inſignitum. Incolae littorum Guineae, Senegal cet. oleum non ſolum ad cibum, verum etiam ad medicinam recipiunt. Nigritis etiam vſitatum eſt oleo corpus inungere, quod vigorem et robur illi addere exiſtimant, et tonum conſeruare *x)*.

§. 29.

Butyrum de cacao, ex nucleis *Theobromae cacao* L. ſiccatis, et torculari calefacto commiſſis exprimitur *y*). Oleum liquidum profluit, refrigeratum vero breui concreſcit in ſebum cinereum *), odore nucleorum, ſapore blando aromatico. Nuclei quartam circiter totius ponderis olei partem continent *z*). Diſtinguuntur vero hi nuclei pro ſoli natalis diuerſitate in duas ſpecies, *caraccenſes* ſcilicet, et *martinicenſes*. *Cl.* Dehne ex libr. 1. (℥XVI.) nucleor. caracc. expresſit olei libr. $\frac{1}{4}$ cum drachm. $6\frac{1}{2}$. Martinicenſes libr. $\frac{1}{4}$ cum drachm. $33\frac{1}{2}$ largiebantur *a*). Oleum gratia atque temperie nulli vnguinoſo cedit. E retorta leni igne deſtillatum, acidum praebuit acido pinguedinis animalis ſimile, adeo tamen in recentiſſimo bonae notae oleo inuolutum eſt, vt ne minimum eius veſtigium reperiatur. Vetuſtatem facillime fert, nec omnino oleum rancefcere perhibent Lewis *b*) et Dehne *c*). Multis vero demonſtrauit Spielmannvs rancori quidem, poſt multos tamen demum annos eſſe obnoxium *d*). Flamma flagrat pura, lucida, neque fumum neque fuliginem ſpargente.

In

u) *Hiſt of Iamaica Vol. II. p. 124.*

x) Adanson *hiſt. natur. du Senegal p. 108. ſeq.*

y) *Ill.* Mvrray *l c Vol. III. p. 389.* Boerhaave *El. chem. T. II. proc 22.* Macqver *El. de chymie P. II. c. 4. proc. 2.*

*) *Color olei recentis cinereus, deſtillatione, aut repetita aquae calidae et frigidae affuſione albidus redditur.*

z) Ill. Crell *l. c. Th. 1. p. 166. Th. II. p. 157. Th. III. p 33.*

a) Bergivs *M. m. p. 628.*

b) *Mat med. p. 154*

c) Crells *Iourn. Th. III p. 39.*

d) *M. m. p. 115.* Beavme *Elem. de Pharmacie p. 176.*

In re medica lubricandi, demulcendi atque nutriendi vi inclaruit. Summa itaque eius eſt dignitas in morbis pectoris a ſiccitate, excoriatione, ſpaſmo, ſiccum quippe ſtrictumque emolliat, atque vias lubricas faciat. In colica ſpaſmodica, infarctu, dyſenteria, teneſmo, nephritide, dyſuria, ſtranguria, exulceratione cet. ſaepius feliciſſimum auxilium praeſtitit. Pro vſu interno lacte, iuſculo, decocto avenaceo vel infuſo theaeformi optime excipitur. Per ſe vero propter pinguedinem nimiam difficulter ſubigitur, digeſtionis vigorem, ciborumque appetentiam proſternit, nimiumque relaxando corpori noxas affert. Externe fiſſis mammarum papillis, labiis oris, haemorrhoidibus coecis, dolentibus et vlceratis egregie opitulatur.

§. 30.

Oleum nuciſtae e nucibus *Myriſticae moſchatae* L. in mortario contuſis, et aquae feruentis vapore penetratis, caloris ope prelo torquetur *e)*. Oleum recens citrinum eſt, butyraceum, pingue, aromaticum, odore et ſapore nucis. In maſſis ſeu tabulis quadratis ex India orientali et Belgio aduehitur. Saepius vero a Belgis butyro vel ſebo admixto, aut ſpermate ceti et cera adulterari ſolet, facile tamen mangonium detegitur, partim exteris criteriis, nempe conſiſtentia duriore, colore intenſe flauo, odore et ſapore: partim rectificatione, (oleum enim nucis moſchat. deſt. cum expreſſo conuenit) partim etiam ope ſpiritus vini, cui aetherea olei pars adhaeret, reſiduum autem ſincerum colorem album butyraceum retinet, dum mangoniſatum euidenti flauedine prodeat *f)*. Aetate palleſcit, ſolideſcit in conſiſtentiam ſebi, admoto vero igne funditur, et accenſum flamma flagrat pura, vix fumante, luminoſa. Spielmannvs ex libr. 1. nucum moſchat. olei vnc. 6. impetrauit *g)*; Geoffroy vnciis 16

 olei

e) Bergivs *M.m p.884.* Geoffroy *l, c. T. III. p. 263.*

f) Almanach für Scheidekünſtler 1783. p 114.

g) l, c. p. 84.

olei vnc. 3. cum drachm 2. Oleum nuciſtae vim habet antiſpaſmodicam, cephalicam, cardiacam, carminatiuam. Emplaſtra neruina, ſtomachica varia, vnguenta et balſama ingreditur, vnde et *corpus pro balſamo* audit. Externe in dyſenteria, vomitu nimio, colicisque doloribus ſedandis et mitigandis, proficuum ſe praeſtitit. Interne alui fluxum compeſcit, eademque ratione vti butyrum de cacao ingeritur. Temporibus illinitum infantibus lenem ſomnum inducit *h*).

Oleum Macis a SPIELMANNO expreſſum *i*) odoratiſſimum fuit, colore bruno, butyraceum. Macis libr. ½ olei dedit vnc. 1½.

Macis oleum, vt oleo nucis quantitate cedit, ſic qualitate antecellit, magisque commendatur in neruorum affectibus et aliis frigidis morbis, quin et podagram pedi oblitum ſanare perhibetur *k*). BOERHAAVE oleum e macere et nuce myriſtica expreſſum balſamum potius exhibere dicit, quam acre aromaticum vrens, quale deſtillando inde producitur *l*).

§. 31.

Oleum Pichurim expreſſum, album fuit butyraceum, fragrantiſſimum, aetate paululum flaueſcit et ſebaceum euadit. Fabae Pichurim libr. 1. olei expreſſi circiter vnc. 1½ largita eſt *m*).

Anthophylli fructus recens, oleum expreſſum dat ſebi conſiſtentia, fuſci coloris, fragrans *n*).

Caryophylli aromatici eiusdem notae oleum vnguinoſum continent *o*).

§. 32.

Oleum Canangae eſt oleum expreſſum, gratiſſimi ſaporis, ex floribus et foliis arboris Indiae orientalis paratum *).

Oleum

h) PFINGSTEN *l. c. p.* 642.
i) *l. c.* p 84.
k) ALSTON *Mat. med. Vol. II. p.* 305.
l) *Elem. chem. II. p* 38.
m) BERGIVS *l. c. p.* 328.
n) BERGIVS *M m. p.* 472.
o) NEVM. *chem. p.* 700.

Oleum Hupo oleum expreſſum eſt americanum, cui, ſi abdomini externe illinitur anthelmintica vis tribuitur *).

§. 33.

Semina plantarum umbellatarum quarundarum, oleo ſcatent vnguinoſo, ad expreſſorum naturam accedente. Oleum eſſentiale in cortice ſeminis latet, expreſſum autem altero copioſius in medullari parte reſidet, odoris ſaporisque expers, niſi quod aetherei portionem abripiat.

Seminum aniſi libr. 1. olei ex viridi nigricantis, odorati, dulci et aromatico ſapore inſtructi, vnciam fudit *p*).

Semina foeniculi oleum fundunt expreſſum, mite, reſinoſarum particularum plenum *q*). Simile oleum *anethi*, *carui*, *apii*, ceterarumque umbellatarum ſeminibus exprimi poteſt, oleo nuciſtae ſuppar.

Oleum perfoliatae ex ſeminibus *Bupleuri rotundifolii* L. obtinetur, pingue, ſubrubellum, odore et ſapore aromatico amaricante. Frigore a grad. 40. cogitur, tempore vero ranceſcit, et accenſum flamma flagrat lucida, paululum fumante.

§. 34.

Nuclei Illicii aniſati L. frigida preſſione oleum vnguinoſum erogant, grate fragans *r*).

Aquilegiae ſeminum libr. 1. olei viridis vehere drachm. 5. expertus eſt *Cel.* SPIELMANN *s*).

Oleum ſtaphidis agriae expreſſum ad $\frac{1}{18}$. circiter cenſetur *t*).

Goſſypii herbacei L. ſemina oleum expreſſum dimittunt. Laudatur in nephritide, calculo al. Faciei maculas et lentigines curat *u*).

*) BLANCARD. *Lex Med. p* 872.

p) SPIELM. *l. c. p.* 84. LEWIS *l. c. p* 57.

q) NEVM. *l. c. p.* 843.

r) *Ill.* MVRRAY *l. c. Vol. III. p.* 568.

s) *l. c. p.* 84.

t NEVM *l c. p.* 291.

u) NEVM. *l. c. p.* 843.

Semina Rutae hortenſis L. *Sambuci ebuli* L. *Staphyleae pinnatae* L. *Verbaſci*, *Foenugraeci* et quae ſunt alia oleum vnguinoſum exhibent. Multus vero in deſcriptione eorum eſſe non potui, cum in officinis non proſtarent, neque vllis artificiis parari a me potuerunt; ſeminibus quippe hyberno tempore plane exſiccatis et effoetis. In re medica nulla hactenus virtute inclaruerunt.

Sed de oleis vnguinoſis animalium expreſſione paratis iam diſpiciam.

§. 35.

Oleum ouorum, ex vitellis coctione induratis, et leni calore toſtis, vt humidum abigatur ſuperfluum, exprimitur flauum, ſpiſſum, odore et ſapore proprio oleoſo inſtructum x). Chemici diuerſam olei expreſſi quantitatem ex eadem data vitellorum copia obtinuerunt. Spielmannus ſingulos vitellos olei circiter denarios 2. fundere expertus eſt. *Cel.* Ziegler, in Lewis *Mat. med.* ex ouis 10. vnciam circiter vnam obtinuit, et *Cel.* Dehne ex vitellis 60. olei circiter vnc. 5¼. y). Oleum in aëre temperato ſebi mollioris conſiſtentiam habet, quae tamen ſi ad oleorum fluiditatem propius accedit, mangonii ſignum exhibet. Frigore, a grad. 28. cogitur, facillime in rancorem degenerat, et accenſum flamma flagrat lucida, non nihil fumante, nidoroſa.

Ab Arabibus ad nos delata eſt oleum parandi methodus. Mesue et poſt illum Rhazes oleum in medicinam inuexere, ſed, cum fere comburi iubeant vitellos, oleum empyreumaticum valde obtinuerunt. Mesue deſtillatione parari poſſe oleum docuit, et noſtris temporibus Lechandelier, pharmacopoeus Rothomagenſis, ope ſpiritus vini extraxit z).

Oleum ouorum vti vnguinoſa et pinguedines animalium omnes, inuoluendi, emolliendi, relaxandique vim poſſidet. In haemorrhoidibus, combuſturis, fiſſuris mammarum et laborium oris, doloribus egregie medetur. Laudatum eſt in vlceri-

x) Spielm. *l. c. p. 86.*

y) Crells *chem. Iourn. Th. III. p. 33.*

z) de Wasserberg *examen chemicum oui in eiusd. oper. min. Faſc. I. p. 201.*

ceribus ſerpiginoſis, affectionibus corneae, et ad perniones *a*). In coryza infantum lactantium naſo commode illinitur.

Eiusdem indolis oleum *ex formicis* et *coccis ſcleranthi* L. impetrauit Ill. MARGGRAF. V. *Hiſt. de l'acad. roy. de Berlin* 1749. *p.* 38.

§. 36.

Olea haec prout varia ratione differunt, ita *pondus* eorum *ſpecificum* varium reperitur. Manifeſtius illud apparere ex ſequenti catalogo credidi, vbi in lance exactiſſima a me examinata, inter ſeſe comparata cernuntur.

Ol. Ricini ponderabat	—	drachm. 7.	gr. 32.
— Cannabis —	—	idem	id. —
— Perfoliatae —	—	id.	id. —
— Papaueris —	—	id.	id. 20
— Nucum iugl. —	—	id.	id. —
— — auellan. —	—	id.	id. —
— Lini —	—	id.	id. —
— Hyoſcyami —	—	id.	id. —
— Sambuci —	—	id.	id. 16
— Amygdal. dulc —	—	id.	id. 12
— — amarar —	—	id.	id. —
— Raparum —	—	id.	id. —
— Sinapis alb. —	—	id.	id. —
— — nigr.	—	id.	id. —
— Fagi —	—	id.	id. —
— Oliuarum —	—	id.	id. —
— Palmae —	—	id.	id. —
— Laurinum —	—	id.	id. —
— Cacao —	—	id.	id. —
— Nuciſtae —	—	id.	id. —
— Ouorum —	—	id.	id. —
— Been *). —	—	id.	id. 8
Aqua fontana. —	—	id.	id. 56

a) NEVM. *l. c. p.* 279. HOME *clinical eſſays p.* 156. *ſeq.*

*) Ol. been ſpiritui vini ſupernatat, nec cum eo miſcetur.

Sect.

Sect. II.

Experimenta aliquot circa miſcibilitatem oleorum vnguinoſorum cum aqua.

§. 37.

Experimentum 1. Olei *oliuarum* drachmis 2 addidi *ſyrupi altheae* drachmas totidem, et aquae fontanae vnciam dimidiam. Leniter agitando ſuborta eſt emulſio, mox euaneſcens.

Exper. 2. Olei oliuarum drachmis 2 ſuffudi ſyr. altheae drachm. 4 aquae fontanae vnciam dimidiam. Emulſio aliquot ſecunda minuta perſiſtebat.

Exp. 3. Adieci dein drachmis ol. oliuarum 2. ſyr. altheae et aquae fontanae ana vnciam. Leniter vas concutiendo nata emulſio lacteſcens, breui vero oleum in ſuperficie cernebatur.

Exp. 4. Eadem experimenta cum ol. *amygdalarum*, *lini*, *iuglandum*, *ricini*, al., ope *ſyrupi cydoniorum*, *emulſiui*, et *communis* iteraui. Cum vero ſyrupus vix quartam olei partem ſubigeret, plane neglexi.

Exp. 5. *Olei amygdalarum* dulc. drachmae 1. adieci *mellis* drachm 2. aquae fontanae vnciam. In connubium ruebant, at paulo poſt ſeparatio inſecuta eſt.

Exp. 6. Voto melius reſpondebat *gummi arabicum*. Confeci ex vnciis 4. g. arabici contuſi, et aquae fontanae vnciis 8. ſyrupum, cuius drachmae addidi olei oliuarum totidem, et aquae fontanae vnciam. Facta emulſio paululum perſiſtens.

Exp. 7. Aquae fontanae vnciae, adieci mucilaginis g. arabici, modo deſcripti, drachmam, et olei oliuarum drachmas 2. Poſt

Poſt aliquot ſecunda minuta, oleum in flocculos et ſtrias abiit, aquae commiſceri negans.

Exp. 8. Mucilaginis G. A. drachmae, et aquae fontanae vnciae, addidi olei oliuarum drachm. 3. Oleum non ſubigebatur, ſed ſubinde in globulos collectum aquam reſpuebat, nec vllis artificiis in emulſionis ſpeciem redigi potuit.

Exp. 9. Iteraui experimenta cum *aqua fontana deſtillata,* ſpes vero fefellit.

Exp. 10. Egregie omnia cum *aqua fluuiatili* et *pluuiali* ſuccedebant. Aquae fluuiatilis vnciam, mucilaginis G. A. drachmam, cum olei oliuarum drachm. 2 miſcui. Vas leniter concutiendo facta emulſio, 10 circiter minuta perſiſtens.

Exp. 11. Aquae pluuialis vncia, et mucilaginis G. A. drachma, olei amygdalarum drachmas 2 optime ſubigebant. (cfr. Exp. 7). Intra pauca minuta tamen factum divortium.

Exp. 12. Olei amygdalarum drachm. 4 cum aquae fluviatilis vncia, ope drachmae 1 mucilaginis miſcebantur, emulſione vero non duratura.

Exp. 13. Olei oliuarum drachmis 2 mucilaginis et aquae fluuiatilis ana vnciam ſuffudi. Emulſio aliquot minuta permanebat.

Exp. 14. Olei amygdalarum, mucilaginis G. A. et aquae fluuiatilis partes aequales miſcui. Facta emulſio craſſiuscula euaneſcens.

Exp, 15. Partibus aquae fluuiatilis et mucilaginis G. A. aequalibus olei amygdalarum partes 4 addidi. Intra pauca minuta mixtione turbata oleum in ſuperficiem aſcendit.

Exp. 16. Olei oliuarum vnciae dimidiae, aquae fontanae vnciae, et mucilaginis G. A. drachmis 2 adieci G arabici pulueriſati drachmam dimidiam. Emulſio circiter 10 minuta formam ſeruauit.

Exp. 17. Triui olei amygdal. dulc. drachmas 2 et G. Arab. in puluerem redacti drachmam 1, ſenſim adiiciendo aquae fluv. vnciam. Emulſio aliquot horas perſtitit.

Digitized by Google

Exp. 18. Ol. lini drachmae 2 ope drachmae mucilaginis G. A. egregie ſubactae fuerunt. Addita vero aquae fontanae vncia dimidia, emulſio flaua intra horae minutum abiit.

Exp. 19. Oleum ricini peſſime miſcebatur, nec aquae fluu. vncia dimidia, olei et mucilaginis G. A. ana drachmas 2 in emulſionem redegit.

Exp 20. Addidi drachmis 2 olei ricini drachmas 4 mucilaginis G. A. et aquae fluu. vnciam dimidiam. Facta emulſio cinerea breuiter perſiſtens.

Aquam fontanam ol. ricini plane reſpuebat.

Exp. 21. *Gummi tragacanthae* vires in ſubigendo oleo experturus, eius vncias 2 cum aquae fontanae vnciis 4 in mucilaginem redegi. Cuius mucilaginis et olei oliuarum ana drachmae, aquae fontanae vnciam addidi. Suborta eſt emuſio breviter perſiſtens.

Exp 22. Olei oliuarum drachmae 3 mucilaginis G. tragac. drachma, et aquae fontanae vncia non miſcebantur. Oleum globulos formans in aquae ſuperficiem aſcendit.

Exp. 23. Experimentis his cum *oleo amygdalarum*, *lini*, *cannabis*, *ſambuci*, *ricini*, *raparum*, *ſinapis* cet. repetitis et mutatis, fere ſemper *mucilago G. tragacanth. olei* modo *partem anaticam* in emulſionem redegit, cum *G. arabici pars vna olei partes* 2 mirifice ſubigeret.

Melius ſucceſſere omnia cum *aqua fluuiatili* et *pluuiali*, parata noua mucilagine ex G. arabico et tragacantha.

Exp. 24. Laudari etiam meretur *ouorum vitellus*. Eius ſcilicet drachma olei amygdalarum drachmas 3 et aquae fluu. vnciam, in emulſionem redegit. Dolendum modo, quod vitellus oleorum rancorem promoueat, nec morbis acutis conueniat.

Exp. 25. Olei lini vncia dimidia, vitelli ouor. drachmae 2 et aquae fluu. vnciae 2 ſatis bene per minuta aliquot in miſcela ſua permanebant,

Exp.

Digitized by Google

Exp. 26. Olei ricini et vitelli ouorum ana drachm. 2 cum aquae fluu. vncia miſcebantur. Non multo poſt tamen factum diuortium.

Exp. 27. *Albumen ouorum* facillime oleum ſubegit, breui vero mixtum ſeceſſit.

Exp. 28 Cum *liquore anodyno min.* Hoffmanni, *ſaccharo* et *ſale*, quaedam tentaui, ſed ad ſummum partes olei, aquae et liquoris anaticae connubium inibant.

Saccharum non niſi magna copia ſumtum oleum cum aqua combinauit.

Sapones ab aqua diſſolui, lippis atque tonſoribus notum eſt.

Nimis longum foret, ſi pericula a me inſtituta omnia in medium proferre vellem, quae vero de miſcibilitate oleorum varia edoctus ſum, breuiter haec ſunt.

Aqua fluuiatilis et *pluuialis* optime in oleorum connubium intrat, dein *aqua aromatica,* foeniculi, menthae cet. et *aqua communis deſtillata*, peſſime *aqua fontana.*

Inter *adiuuantia* primum locum meretur *G. arabicum*, cum pars eius vna, duas vel tres olei partes optime ſubigat; *Vitellus ouorum* ſubigat partes olei duas, *G. tragacanth.* et *albumen ouorum* partes anaticas, *Liquor vero anodynus* Hoffm., *Syrupus comm. altheae*, *cydoniorum*, *mel*, *ſaccharum* al. tertiam vel quartam circiter ſui ponderis partem.

Oleum papaueris ſomniferi facillimo negotio miſcetur, dein oleum nucum iugland., auellan., amygdalarum dulc., amararum, fagi, hyoſcyami, ſambuci, oliuarum, lini, ſinapis, raparum, cannabis. Omnium vero difficillime oleum behen et ricini.

Cum *oleis butyraceis* tentamina facere nolui, cum haec optime in iuſculo, vel cum potu calido lactis, theae vel coffe exhibeantur, nec cum aqua frigida miſceri ſeſe patiantur. Quod vero *Cl.* French apud Londinenſes Pharmacopoeus expertus fuit, id mihi non ſucceſſit. Variis circa miſci-

Digitized by Google

miſcibilitatem oleorum tentatis, haec refert *) "To one drachm of the mucilage of gum arabic I put two drachms of olive oyl, and one ounce of Water. Theſe by moderate attrition in a Mortar formed a neat emulſion, and continued perfectly mixed many days." Repetii hoc Frenchii experimentum, cum eandem g. arabici ſolutionem ſumerem, qua ipſe vſus fuerat, cui oleum et aquam addidi. Oleum vero aquam fontanam nequaquam ſubiit, verum globulos formavit, miſceri neſcios. Triui dein oleum oliuarum et mucilaginem per dimidium horae in mortario lapideo, fluuiatilem aquam ſenſim adiiciens. Et ſuborta quidem eſt emulſio, per aliquot dies ſpeciem albidam ſeruans, attamen poſt 6 horas motus inteſtini veſtigia aderant.

Cum oleo papaueris et amygdalarum idem expertus ſum. Poſt horas aliquot oleum aquae innatabat, emulſio vero formam lacteſcentem ſemper ſeruauit.

Cum vitello ouorum et aqua pluuiali emulſio vti in prioribus tentaminibus poſt 7 vel 10 horas turbata ſeceſſit.

Pericula facere plura nolui, cum *oleum et operam* plane *perdidiſſe* ſentirem. Huic vero Frenchii experimento fidem facere nequeo; cum a me omnia diligentiſſime ſint inſtituta, niſi aquae Londinenſi vis quaedam priua inſit. Multum vero abeſt, vt trituram omnino reiiciam, cum ad ſubigendum oleum plurimum facere ipſe viderim. Male tamen quiſpiam in hac operam ſuam collocaret, cum poſt horas aliquot mixtio neutiquam ſecedat, vt potius perfectum olei et aquae connubium in votis maneat.

*) *Medical obſerv. and Inquiries Vol. I. p. 417.*

Sect.

Digitized by Google

Sect. III.

De effectibvs vngvinosorvm in salia sulphurea, metalla.

§. 38.

Oleoſi cuiusdam *cum ſale* combinatio *ſapo* vocatur. Eſt ille plerumque maſſa ſolidiuſcula, conſiſtentia ſebi ſpiſſioris, albida, mollis, odoris nauſeoſi, ſaporis ingrati, alcalini, pinguis. In aëre non deliqueſcit, flammae vero admotus, guttis ſtillat decidentibus, et remota hac ſubito rigeſcit. Aqua tepida perfecta ſolnitur, ſolutione lacteſcente, limpidiuſcula, quae ſi virga vel manu quatiatur in bullas exſurgit et ſpumeſcit, tardius vero haec ſolutio procedit, ſi aqua frigida ſumitur. Solultur etiam ſapo ſpiritu vini, praecipue ſi hic per alcali fortior factus fuerit, ſolutione perfecta, limpida, ab aqua vero affuſa lacteſcit et praecipitatur. Igne clauſo plane funditur *a*).

Sapones fixi ſiue vulgares *vel molles* ſunt *vel duri*. Priores e lixiuio cum vnguinoſo animali, imprimis cocto balaenarum lardo conficiuntur, et potiſſimum in vſum oeconomicum, et ab artificibus adhibentur. Duri vero e puriſſimis oleis expreſſis, oliuarum vel amygdalarum addito lixiuio parantur. Ab antiquiſſimis inde temporibus ſapones ex ſeuo imprimis et ſale alcali vegetabili noti fuerunt, eiusque vſum in medicina per multa ſecula inclaruiſſe teſtantur Plinivs *b*) Gale-

a) Bergius *M. m. p. 14.*

b) *Hiſt. mundi Lib. XXVIII. cap. 51.* Prodeſt inquit, ſapo, Gallorum hoc inuentum, rutillandis capillis. Fit ex ſebo, et cinere. Optimus fagino et caprino duobus modis, ſpiſſus et liquidus. Vterque apud germanos maiore in vſu viris quam foeminis.

NVS *c*) et ARETAEVS *Cappadox d*). Recentioribus temporibus TACHENIVS primus fuit, qui ſaponis vulgaris conficiendi methodum tradidit, et nouiſſime viri longe celeberrimi MACQVER *e*), SPIELMANN *f*), GEOFFROY *g*), BERGIVS *h*), WALLERIVS *i*) multa et praeclara de ſaponibus nobiſcum communicauerunt.

Sapones optime in tria genera diſtingui poſſunt, quoad diverſam ſalis naturam, quocum combinatum eſt oleum. I) *Vbi oleum aut alia pinguis materia cum ſale alcali fixo, ſiue vegetabili ſiue minerali*, vel II) *cum ſale alcali volatili* (offa Helmontii) vel III) *cum ſalibus acidis iungitur.* Primum ſaponis genus denuo diuidi poteſt 1) in *ſapones veros*, vbi ſal alcali fixum cum oleo vero vel expreſſo coniunctum eſt (*ſapo vulgaris*), vel cum oleis aethereis (*ſapo Starckeyanus*) vel cum oleis empyreumaticis *k*). 2) In *ſapones ſpurios*, vbi ſal alcali fixum cum alia materia pingui aut reſinoſa connubium iniit.

Sapo vulgaris praecipiente BOERHAAVE *l*) ſequenti modo conficitur. Accipiunt primo ſal alcali cum calce viua paratum, hoc aqua pura diluunt, vt lixiuium ouum recens ſuſtinere poſſit. Lixiuium magiſtrale nominatur. Dein huius magiſtrae partem magis diluunt, vt in hoc ſecundo lixiuio ouum ſubmergatur. Debile, vel ſubſequens lixiuium vocatur. Tum olei preſſi recentis, oliuarum vel alius partes 8 cum lixiuii debilis partibus 2 miſcentur, vt albiſſimum ſit, et ſimul leni igne coquunt,

c) Oper. GALENI et HIPPOCRAT. ed. CHARTER. *T. XIII. de ſimpl. med p.* 100. Sapo conficitur ex ſeuo bubulo, vel caprino aut veruecino, et lixiuio cum calce. Optimum iudicamus germanicum eſt enim mundiſſimum, et veluti pinguiſſimum, dein gallicum. *lib. de compoſ. Pharmac. ſec. loc. L. V. p. 7.*

d) *De curat. dinturn. L. II. c. 13.*

e) *Allgemeine Begriffe der Chemie nach alphabet. Ordnung, überſ. von* POERNER.

f) *l. c. Exp. V. p. 62.*

g) *M. de l'acad. des ſc. à Paris 1739. 1741.*

h) *l. c. p. 15. ſeq.*

i) *Phyſiſche Chemie T. I.*

k) SCHULTZ. *diſſ. de ſaponibus Goett. 1774.*

l) *Elem. Chem. proc. LXXIII. p 103.*

quunt, donec omnia optime coire coeperint. Tum affunditur magiſtrae pars tertia, quarta donec maſſa ſpiſſeſcat, et nulla olei non ſatis bene vniti nota appareat. Coctio dein protrahitur, et *ſapo verus*, *fixus* appellatur, ſi ſit conſtanti duritie, aequabiliter in aqua diſſoluatur, nec in aere diffluat. Salis communis additionem quidam neceſſarium eſſe putant, vt ſapo ſolidus euadat.

Praeſtat omnino in vſus medicos ſaponem frigide parari, ne ſub decoctione oleum rancorem aſſumat, et optime *ſapo medicatus* conficitur ope *ſodae hiſpanicae*, cum calce viua paratae vt eius vires intendantur. "Sed et ſine addita calce optimae notae ſapo etiam confici poteſt, nec tunc opus eſt, vt debile primum lixiuium cum oleo coquatur, id quod omnino negligi nequit, ſi recipitur alcali validiſſimum, quippe quod ſtatim oleo adiectum eius globulos exteriores nimis denſat, vnde ipſi acceſſus ad interiores praecluditur, et aequalis alcali per omne oleum diſtributio impeditur„ *m*). Hac vero ratione oleum cum alcali intime iungitur, gelatinae liquidae faciem induit, et refrigeratione ſpiſſeſcit. Nexu hoc alcalino oleum non mutatur, et ſi ſapo decomponitur, in integrum reſtituitur ſpiritu vini poſtea ſolubile *n*). Neutiquam vero genuinum et ſincerum eſt oleum. Deſtruitur ſapo omnibus acidis etiam debiliſſimis, atque ſalibus omnibus imperfectis, quae maiorem cum alcali affinitatem ac cum oleis habent. *Cel.* GMELIN, praeceptor maxime colendus, etiam ab aëre fixo decomponi *o*), vt LEMMERI deſtillatione docuit *q*).

Tot diuerſas vero ſaponis vulgaris ſpecies confici, quot diuerſa olea aut pinguedines cum diuerſis ſalibus coniungi, poſſunt. Omnes hi ſapones vt ſupra innui vel duri ſunt, vel molles, omnes ſcilicet qui oleum, quod frigore denſatur continent, duri euadunt. Hinc nunquam ex oleo raparum, cannabis, lini et alcali vegetabili ſapo durus paratur, cum

m) SPIELM. *l. c. p. 64.*
n) BERGIUS *M. m. p. 16.*
o) *l. c. p. 173.*
p) *Cours de Chymie. l. c.*

cum ex oleo oliuarum aliisque, durus exſurgat. Sapones etiam cum alcali fixo minerali parati ceteris praeſtantiores ſunt, et quo alcali purius, quoque oleum magis ſincerum, nec odore nec ſapore ingratum fuerit, eo ſemper erit ſapo melior, et in vſus imprimis medicatos pulchrior. Variis etiam odoramentis ſaponum gratia augeri poteſt. Color ſaponum pro ratione olei diuerſus eſt. Ex lardo balaenarum ſapo niger conficitur, ex oleo communi viridis. Olei quoque ad alcali ratio ſaponem diverſum reddit.

Omnibus reliquis antecellit *ſapo* qui ex *ſolutione boracis* ſurgit, propter alcali min. foſſile quod in eo continetur *q*). Alterum boracis principium neutiquam cum pinguedine coit.

Sapo venetus tribus oliuarum, amygdalarum vel alius olei, et duabus ſalis alcali partibus conſtituitur. Colore tinctus eſt marmoreo, quod vero ex vitriolo cyprio immixto pendet. Sic indigo ſaponem coeruleum, coccionella rubrum tingit.

Sapo alicantinus vel *hiſpanicus* albidus eſt, ſubflaueſcens, cum ſale ſodae paratus.

Sapo tartariſatus cum lixiuio ſalis tartari ſecundum Boerhaave *r*) ſequenti modo conficitur: olei oliuarum vel alius et ſalis tartari partes anaticae miſcentur, dein leni igne lente coquuntur, donec aqua ſenſim euaporet. Tali modo naſcitur maſſa adoris nauſeoſi, pinguis, alcalini, in aëre deliqueſcens. Si vero tum inter coquendum alcali ſoluti aut olei portio affunditur, vt miſcela poſtea in aqua perfecte dilui queat, nec ſaporem alcalinum exhibeat, et in aëre maneat, ſapo perfectus vocatur.

Sapo amygdalinus ab oleo, quod ad ipſius praeparationem receptum eſt, nomen habet.

Sapo de cacao Cl. fratrum Gravenhorst inuentum eſt, et facillimo negotio cum lixiuio cauſtico conſtituitur *s*). Ideo praecipue omnibus anteponendus, quod gratia,

q) Wallerius *l. c. Th II. p. 183.*

r) *l. c. Proceſſ. LXXIII.*

s) Crell *chem. Iournal Th. I. p. 106.*

Digitized by Google

gratia, puritate et conſtantia contra rancorem reliquis omnibus praeſtet. *Sapo vegeto mineralis* ex oleo oliuarum puriſſimo, et alcali minerali optimo, iuſta proportione inter ſe coniunctis a *Cl.* GRAVENHORST conficitur. *Sapo de ſpermate ceti* cum lixiuio cauſtico coctione conſtituitur *t*). Editor faſtorum chemicorum germanice conſcriptorum *u*) ex duabus ſpermatis partibus, et olei amygdalarum parte vna, cum lixiuio cauſtico ſaponem optime parari docet. *Sapo camphoratus* ex ſolutione camphorae in oleo amygdalarum cum lixiuio cauſtico naſcitur *x*). Id praecipui habet quod, mercurius dulcis inde non nigreſcit. Aqua et ſpiritu vini diſſoluitur. *Sapo chemicus* conficitur, cum lixiuium magiſtrale ad ſiccitatem in vaſe ferreo euaporatur, ſal quod remanet cum oleo digeritur, accedente agitatione vsquedum coiuerit, et maſſa exſurgat, vnguenti denſioris conſiſtentia. Sapo ab oleo denominari ſolet *y*).

Virtutes ſaponis medicatae certe ſunt egregiae, reſoluit enim, attenuat, mundificat, aperit. Hinc inueteratas alui obſtructiones reſerat, acrimoniam obtundit, concreta amurcoſa, billioſa emollit et coagulatis meabilitatem reſtituit. In acutiſſimis morbis ſaepe felici ſucceſſu praeceptus eſt *z*). Agit etiam vt antidotum contra venena acida aſſumta, cum alcalina ſaponis pars ſibi adiungat acidum, vnde ſal formatur medium, quod magis irritare nequit. Contra calculum vtiliter adhibetur; ſed prae reliquis reſoluentibus nihil praecipui praeſtitit. Ingreditur etiam *medicamentum lithontripticum matronae Stephens*, cuius altera pars calcem oſtrearum recipit. Verum HARTLEY et MORAND affirmant ſub vſu remedii lithontriptici ſanguinem, ſerum et vrinam, alcalina fieri, et

t) CRELL *l. c. Th. II. p.* 133.

u) *Almanach für Scheidekünſtler* 1782. *p.* 9.

x) *Almanach cit.* 1785. *p.* 34.

y) SPIELM. *l. c. p.* 66.

z) BOERHAAVE *l. c. p.* 104. VAN SWIETEN *Coment. Vol. I. p.* 204.

et Huxhamus obſeruauit aegros huius medicamenti vſu in ſcorbutum, phthiſin, dyſenterias et haemorrhagias incidiſſe. Bergius vero ſenem vidit ſeptuagenarium ſaponis vnciam dimidiam cum amaris maritati, et aquae calcis libr. 2 addito pauxillo lactis, per integros 10 annos magno cum leuamine quotidie ſumſiſſe *a*). Sapo enim in aqua calcis viuae diſſolutus aquae vim lithontripticam mirifice auget. Robertus Whytt ſaponis alicantini vnciam cum aquae calcis libr. 3 *b*) ſingulis diebus felici ſucceſſu ſumi iuſſit. *Celeb.* de Haen memorabile exemplum recenſet ſutoris, qui per 7 integros annos quotidie bibebat 4 libras aquae calcis et totidem libras lactis, ſimul dabatur omni die ſaponis vncia, adeoque vt per totum hocce ſpatium ſumſerit 17 libras ſaponis, et 1500 libras aquae calcis totidemque lactis, optime tamen inde et per totum curationis decurſum, longoque tempore poſt ſeſe habuit, ſymptomata calculi omnino ceſſauerunt, nullaque plane diſpoſitio alcalina humoribus inde illata fuit; finita etiam curatione vrgente plethora ſanguis vena emiſſus omni nota optimus ſe repraeſentauit. Pluraque alia ſimilia exempla ſat ſuperque demonſtrat, ſaponem omnino absque vllo periculo dari poſſe, niſi quod in quibusdam ex longiore eius vſu debilitas ſuboriatur, quae vero facillime roborantibus remediis vel praecaueri, vel tolli, poteſt.

Sapo praeterea acidis obſtat, ne lac vel chylum cogant. In infantibus itaque remedium ſiſtit nobiliſſimum in aqua aromatica ſolutus. Inueteratas obſtructiones glandularum meſenterii reſerat, coagulaublioſa emollit et eluit *c*). Reſoluit pinguedinem nimiam, corporisque obeſitatem praecauet. In abſtergendis ſordibus viarum vrinae vires notatu dignae ſunt, et in calculo vrinario, podagra, arthritide, cum rheo, gentiana al. valdopere laudatur *d*). In rachitide pilulas e felle taurino et ſapone

a) *M. m. 18.*

b) *Med. Eſſays T. V. p. 607.*

c) de Haen *rat. medendi T. II. p. 106. Phil. Tranſact. N. 478.* Sarcone *Geſchichte der Krankheiten in Neapel B. I. p. 109.* van Swieten *l. c. p. 205.*

d) Percival *l. c. Vol. II. p. 173.*

pone *Cel.* Brvnstein optimo cum ſucceſſu dedit. In tuſſi conuulſiua magna eius eſt dignitas cum g. ammoniaco et pulvere radicis ſquillae. In colica ſaturnina ſaepius efficacem ſe praeſtitit cum opio iunctus, et *Ill.* Tissot magnam illi famam conciliauit in morbis omnibus a glutinoſo ſpontaneo ortis. Interne a paucis granis doſis ad drachm. 3 aſcendit, et exhibetur, ſiue liquoribus aquoſis ſolutus, ſiue in pilulis exceptus. Abſtinendum eſt ab eo in acrimonia humorum alcalina, vbi primae viae laxitate peccant. In morbis putridis, humoribus et ſanguine diſſolutis, et haemorrhoidibus vſus valde noxius eſt. Externe in rheumatiſmo magnam ſaponi laudem tribuit *Ill.* Baldinger, et in rheumatiſmo chronico, malo iſchiadico, ceterisque morbis rheumaticis ſiue oleo exceptus, ſiue ſpirituoſis liquoribus ſolutus impoſitus, efficit vt humor ſtagnans, morbi cauſa, exhalet *f*). Cum lacte in cataplaſma redactus ſtrumarum tophorum, et humorum frigidorum mucoſorum materiem ſoluit. Ad grauiores ſcabiei ſpecies etiam adhibetur. Nec fruſtra ſiue cataplaſmatis, ſiue vnguenti forma abſceſſibus imponitur, quos laxando et ſtimulando aperit. van Swieten ſaepius vtebatur ſolutione ſaponis veneti in aquae et lactis dulcis partibus aequalibus, huic pannos laneos immergebat illosque dolenti lateri applicabat, vel in decocto emolliente ſaponem diluebat, et tali fomento curam pleuritidis aggrediebatur *g*). Saponem abdomini inunctum aluum ſoluere aſſerunt auctores, qui tamen effectus multo certior obtinetur, ſi ſuppoſitorii ſpecie aluo immittitur, aut enematibus cum decocto florum chamomillae cet. iniicitur, quod pertinaciſſimas alui obſtructiones ſoluiſſe obſeruatum eſt. Linimenta praeterea, emplaſtra et balſama ingreditur, cum ſpiritu vini rectific. camphora, et oleo rorismarini et origani digeſtus *h*).

 §. 39.

e) Vnzer *med. Handbuch Th. II. p. 669.*

f) Spielm. *p. 65.*

g) *Commentar. Vol. III. l. c. p. 521.*

h) Lewis *l. c. p. 521.*

§. 39.

Salia mineralia acida, fere omnia, in *olea vnguinoſa* vim habent et actionem: ad mixturam eorum rubeſcunt et coagulantur, aſt ſine calore et ebullitione niſi acidum valde ſit concentratum. *Acidum vitrioli* vero in eo a reliquis differt, quod in carbonem oleum non compingat, ſed ex hac miſcela ſapo liquidus acidus exſurgat, egregium *Ill.* Achardi inuentum. Addidit ille vnciis duabus acidi vitriolici, olei cuiusdam expreſſi, ad ebullitionem feruentis, vncias 3, et ſubortus eſt *ſapo imperfectus,* nigricans, reſinae terebinthinae ſimilis. Hunc poſtea in aqua communi deſtillata ebulliente diſſoluit, vt acidum nimium abſumeretur, dein frigori expoſuit, quo particulae oleoſae in cerae conſiſtentiam cogebantur. Eadem experimenta cum oliuarum, cacao, ouorum et amygdalarum oleis ſuſcepit ſucceſſu feliciſſimo. Omnes ſapones iſti aetate magis induruerunt, in aëre vero non ſine deliquio conſiſtunt, ob nimiam forſan acidi copiam. *Ill.* Macqver ſaponem communem cum oleo oliuarum et acido vitrioli concentrato miſcuit, et tali modo *ſaponem acidum perfectum* parauit *i*). Ipſe nonnulla cum ol. ricini, lini, oliuarum, iuglandum, raparum et amygdalarum tentaui, quibus terendo ſenſim oleum vitrioli dilutum adieci, et *ſaponem* obtinui *acidum,* colorem hepatis prae ſe ferentem, qui omnes veri ſaponis virtutes monſtrabat. Sapo ex oleo ricini fere cinereus fuit, ex oleo lini nigerrimus, grauis.

Horum ſaponum vſus medicatus a Macquerio multis nominibus celebratur, inquit: „C'eſt un travail d'autant plus important à ſuivre, que ces ſortes de combinaiſons ſavonneuſes ſemblent pouvoir devenir un nouveau genre de medicament d'une grande efficacité, et exempt d'inconveniens dans beaucoup de maladies chroniques, d'obſtructions, d'en-

i) *Dict. de Chymie Vol. 1. p. 359. Iournal des Sçavans année 1776. p. 613. 1777. p. 103.*

d'engorgemens, de concretions, ſurtout dans celles ſur lesquelles le ſavon ordinaire n'a de priſe que jusqu'à un certain point, et pendant un certain temps, après le quel il ne produit plus aucun effet. Il me paroit très probable, que dans ces cas que les medecins ne rencontrent que trop fréquemment; un ſavon acide ſubſtitué au ſavon alcalin qui n'agit plus, pourroit devenir très efficace, et que l'uſage alternatif de ces deux medicamens produiroit peutêtre des effets qu'on attendroit en vain en ſe bornant à l'un des deux. Comme ces ſavons quoiqu'ils ſoient des diſſolvans puiſſans et actifs, n'ont cependant aucune cauſticité qui puiſſe les rendre redoutables aux medecins les plus prudens, on peut du moins en faire des eſſays ſans aucune crainte ni danger, ce qui n'eſt pas un avantage mediocre en fait de medicamens.„

Acidum nitri concentratum cum oleis vnguinoſis mixtum valide efferueſcit, eaque in carbonem coagulat, qui addito nouo acido in flammam erumpit. Facillime cum oleo lini, nucum, cannabis et papaveris tentamen ſucceſſit *k*). Cum oleo amygdalarum et raparum vero res non ita ſe habuit. Haec enim olea adhibito acido nitri non efferueſcebant neque mutabantur, donec ſumtis acidi vitrioli et nitri partibus anaticis poſt horae minutum efferuescentia ſuborta eſt. Mixtum vapores nitroſos rubros ſpargebat, et ſulphureum ſpirabat. Carbo concretus minime tenax et ſolidus, ſed vere vnguinoſus fuit, nec cum flamma ardebat. Oleum de cacao, myriſticae, behen, ouorum, ricini ſimiliter nullam flammam conſtituit *l*).

Acidum ſalis ſat parum vel plane nihil in olea efficit. *Ill.* Achard olei lini vnciam, cum acidi ſalis vnciis 2 digeſſit, fere non mutato olei acidique colore *m*). Idem cum ol. oliuarum et amygdalarum eventus fuit.

k) Rouelle *in Mem. de l'acad. des ſc. à Paris année 1747.*

l) Spielm. *l. c. p. 186.*

m) *Phyſikaliſch chymiſche Schriften p. 324.*

Digitized by Google

§. 40.

Sulphur ab oleo quouis vegetabili, tam aethereo, quam vnguinoſo ad ignem calefacto, perfecte fere et ſatis cito diſſoluitur: maiorem vero prae aethereis ſulphuris quantitatem vnguinoſa recipiunt *n)*. Additur floribus ſulphuris in fictili incruſtato vitro plumbi, igni impoſito. illud oleum calefactum, quo eos diſſoluere velimus. Augetur dein ignis vt ſulphur liqueſcere queat, tum intumeſcit, vapores fumumque ſpargit; et quod alias fere eſt inodorum in oleo ſolutum fortiſſimum ſpirat, quod principio forſan inflammabili adiudicari poterit. Tandem, miſcentur oleum et ſulphur intime, opacus fit vterque liquor, eſtque concretum de his binis nouum corpus penitus ſubactum. Hic ille ait BOERHAAVE decantatus eſt HELMONTII, RULANDI et BOYLEI *ſulphuris balſamus* qui pro vario, quod ad ſolutionem ſulphuris recipitur oleo, vario nomine inſignitur. Hunc ad emolliendum, calefaciendum, reſoluendum externe ſummis laudibus cumularunt. Interne vero contra putrefactiones, ſuppurationes, renum, pulmonis imprimis, et in phthiſi ipſa pulmonali arcanum remedium inueniſſe affirmant. Experientia tamen has modo laudatas virtutes non comprobauit. Merito vero noſtris temporibus proſcriptum remedium, cum acri pingui et calido indigeſtibili pulmonibus et debili ventriculo noceat, febriculam excitet, et nimis iam dudum exſiccata per phthiſin corpuſcula torreat. In eneruando forſan veneno minerali corroſiuo praeſtare poſſet quippiam, ob affinitatem cum arſenico, cupro, mercurio al. praecipue tamen vires, ſi quas habet, ab oleo quocum confectus eſt, ſtatui debent. Externe vlcera frigida, aquoſa, ſanioſa, manantia feliciter curauit, eiusque vſum in ſcabie iterum defendit VOGEL *o)*. Ingreditur

n) WALLERIVS *phyſ. Chemie Th. II. p.* 263. MACQVER *Chymie T. I. p.* 503. BOERHAAVE *l. c. Proc. CLVI*, SPIELM. *l. c. Exp. XV. p.* 89.

o) Progr. dubia quaedam contra nociuam linimentorum ſulphureorum vſum in ſcabie Goett. 1765.

ditur etiam *emplaſtrum diaſulphuris Rulandi* ad reſoluendos tumores et ulcera commendatum *p*).

Sulphur melius diſſoluitur, ſi cum ſale alcali ſubactum fuerit, quod *hepar ſulphuris* vocant, idque celerius ab oleis perficitur, quae in frigore conſiſtunt. Si autem nimia ſulphuris copia ab oleo recepta fuerit, haec in frigore ſub cryſtallorum forma fundum petit *q*).

Balſamus ſulphuris duplo triploue olei, quocum conſtitutus fuerat, dilutus, ſaponem conficit ea ratione, quae tradita fuit §. 38. Hepar ſulphuris oleo dilutum, etiam in ſaponem abit.

§. 41.

Plumbum natiuum, maxime vero *calces* eiusdem *minium, ceruſſa, lithargyrium* ab oleis, imprimis expreſſis ſoluuntur, quae ſolutio *balſamus ſaturni* vocatur *r*). Conficitur balſamus ſi calci cuicunque ſaturninae, vel plumbo granulato, olei cuiusdam expreſſi duplum ſuffunditur. Leni igne admoto plumbum fundi prius incipit, quam oleum ebullit, aucto vero hoc ſenſim plumbi calx cum oleo intimius miſcetur, valide intumeſcit, et vere balſamus perficitur, qui protracta coctione in frigore conſiſtit, craſſus et ſemimetallicus euadens, igne vero ducitur et liqueſcit.

In re medica balſama haec prorſus neglecta ſunt, cognitis peſtiferis in corpus humanum plumbi effectibus. Saturnina quippe omnia, parca licet quantitate ingeſta, motum periſtalticum retardant vel plane tollunt, neruorum vim ſentiendi opprimunt, ſanguinis circulationem impediunt, alui obſtructiones pertinaciſſimas, ſanguinis coagula, colicam ſaturninam et pictonum, artuumque paralyſes excitant *s*). Mos quoque olea vnguinoſa in vaſis

p) Klein *ſelect. med.* p 86.

q) Wallerius *l. c.* p. 280.

r) Boerhaave *l. c. Proc. CLXIII.* Spielm. *l. c. Exp. XVI.* p. 91.

s) Neum. *Miſcell. Berolinenſ. T. IV.* p. 321. Hoffm. *med. rat. ſyſt. T. I.* p. 228. §. 21. *Tom. II.* p. 221.

Digitized by Google

vaſis plumbeis aſſeruandi, et ſuppellex cibaria ex ſtanno, cui plumbum additur, quam maxime ſanitati officit.

Vſus praeparatorum externus frequentiſſimus eſt, ne dicam ſaluberrimus. Veteres ex plumbi calcibus emplaſtra ſub *elephantini* et *albi* nomine in vſus dudum adhibuerunt *t*). Hodie vero ſolutio ceruſſae *emplaſtri albi* nomine venit, plurima dein et diuerſiſſima emplaſtra e lithargyrio et minio parata a *calcibus* denominantur. Haec emplaſtra omnia firmare valent et fouere partes, adſtringunt praeterea et exſiccant, vi abſorbente acria extrahunt, mitificant et vulnera cicatrice obducunt. Adhiberi ſolent ad mammas, vt lac ſtagnans diſcutiatur. Ex minio interdum vnguenta conficiuntur et coſmetica ex ceruſſa. Vſum vernicis in re pictoria ampliſſimum omitto.

Non reticenda vero nobiscum a Scheelio communicata nouiſſima obſeruatio *u*). Confecit vir *Cl.* cum lithargyrio, oleo et aqua (quod ſub initium, et per omnem coctionem oleo ſuffunditur) *emplaſtrum* vulgo *ſimplex* nominatum. Coctione abſoluta, poſtquam mixtum refrigeratum fuerat, aquam ſupernatantem dulcedine quadam infectam ſenſit, quae oleo antea inſitam fuiſſe, et coctione cum plumbo ſeſe declaraſſe illi viſa eſt. Aquam tum ſeparatam leni igni impoſuit, coctione dein protracta ad ſyrupi craſſitudinem redegit, cryſtallosque obtinuit, ſacchari cryſtallis ſimillimos. Plura itidem tentamina eum oleo lini, oliuarum, ricini, iuglandum et amygdalarum mihi etiam ſucceſſere, interim tamen quoad maximam partem ſtypticam iſtam dulcedinem plumbo tribuere mallem, licet affirmauerit Scheelivs ab affuſo acido vitrioli, vel ſale alcalino plumbi particulas eſſe nunquam praecipitatas. Omnis enim aqua, tali modo cum lithargyrio et oleo tractata, dulcedinem habuit paululum adſtringentem intenſiſſimam, verum turbida fuit, particularum ſatur-

t) Celsvs *de Medic. L. V. c. 19.* Galen. *de compoſ. med. per gen. L. I. c. 16.*

u) *Vetenſk. Acad. Handlingar. 1783. Vid. cenſura in Goett. gel. Anzeigen St. 14. v. J. 1785.*

Digitized by Google

ſaturninarum plena, quae temporis mora fundum petierunt. Aquam tum decantatam per linteolum traieci, quod particulas ſaturninas, quae illi forſan inhaerere poſſent, non transmitteret; limpida fuit, et a liquore vini probatorio vix viſibilem mutationem ſubiit, verum priſtinae dulcedinis multum amiſerat, quam intenſiſſimam ſemper magiſterium ſeruauit. Vera tamen etiam veſtigia ſalis cuiusdam dulcis in oleis deprehendi poſſe, quis vnquam in dubium vocare auſit? cum in animalium pinguedine, imprimis in lacte, tam manifeſte ſeſe declaret. Mirum modo, quod ſub dicto connubio ſeſe manifeſtet, cum aquae, absque ſaturnino per multas horas cum oleo digeſtae, ſaporis dulcedinem vix vnquam conciliare potuerim, quod omnino tamen fieri debuiſſet.

§. 42.

Olea in calcem *ſtanni* phlogiſto omni nondum ſpoliata, melius paulo quam in ſtannum ipſum agunt *x*). Interim tamen exigui eſt momenti, ſi cum iis, quas in plumbi calces exſerunt vires, conferre velis.

§. 43.

Cuprum omnesque compoſitiones metallicae, quibus cuprum ineſt, imprimis *aurichalcum*, ab oleis vnguinoſis colore viridescente ſoluitur. Sumſi cupri laminas tenues, et his oleum affudi. Optime diſſoluebantur in oleo nucum, papaueris, oliuarum, amygdalarum, lini et cannabis; tardius in oleo raparum et ricini. Laminae vero, quas oleo nuciſtae et cacao immiſeram, poſt duos menſes aeruginis modo veſtigia monſtrarunt, loco tepido aſſeruatae.

§. 44.

x) *De* Wasserberg *inſtit. Chem. T. I. p.* 204.

Digitized by Google

§. 44.

Ferrum vero olea non adeo, vt cuprum, afficiunt, ſed a rubigine potius defendunt, cum vernicis inſtar illud obducant, aërisque acceſſum arceant. Rancida vero rubiginem generant. Calces ferri cum oleo ſolutae vitrum viridi colore tingunt.

Ab oleis vegetabilium quomodo *pinguedines animalium* produci poſſint, curioſo experimento docuit HOMBERG *y*). „Recipiatur *limaturae martis* vncia ſemis, humectetur ſpiritu vini, deinde affundatur oleum oliuarum ad eminentiam quatuor vel quinque digitorum. Huic mixturae ſuperaffundantur ſpiritus nitri vnciae duae; ſic, more ſolito ſoluitur ferrum, aequaliter vt absque olei additione fieri ſolet. Quo facto, ſolutio ad refrigerandum collocatur loco frigido, coagulatur oleum oliuarum in ſebum mixturae innatans, quod poſtea ſeparari poteſt, et eſt vera *pinguedo ſebacea*, quamuis naturali paulo acrior. Hinc elucet conuenientia pinguedinis animalium cum oleis, ad eiusdem originem paulo maiorem tantum acidi copiam requiri, ad fortiorem nexum partium.„

§. 45.

Mercurius tritus cum oleis vnguinoſis non ſolum mobilitatem perdit, ſed et plane exſtinguitur, et in maſſam nigreſcentem quaſi plumbeam cum illis coit, ex qua poſtmodum non omnis ſeparari poteſt mercurius *z*). Tradidit IUNKERUS, quod ſi mercurius calefiat in tigillo vel vaſe quopiam terreo, donec ad ebullitionem deducatur, vaporesque ſpargat, tum illico affundatur in oleum lini, et facto hoc ſeparetur ab oleo atque operatio prior aliquoties repetatur, fieri demum firmum, ſub malleo ductilem, calore plumbi inſtar fuſilem, remanente tamen volatilitate in igne, vnde et, quam primum fuſus ſit, tolli ab

y) *Mem. de l'acad. des ſc. à Paris 1719.* WALLERIUS *de origine ol. in vegetab. l. c. p. 152.*

z) WALLERI *Syſt. mineralogic. T. II. p. 153.*

ab igne debeat *a*). Tentanti tamen hoc ſexies Wallerio nunquam ſucceſſit, nec de Waſſerberg firmitatem mercurio conciliare vnquam potuit *b*). Tritus vero cum pinguedine animali mercurius exſtinguitur, et *vnguentum neapolitanum* praeſtat.

§. 46.

Olea expreſſa calore adiuta tam *auripigmentum* quam *riſigallum* ſoluunt *c*). Si *arſenicum* cum oleo lini, aut alio quocunque, miſceatur in conſiſtentiam pultaceam, ac dein in retorta inſtituatur ſublimatio, regulus maiori quantitate, et in aëre melius perſiſtens obtinetur *d*).

§. 47.

Phoſphorus, praecipue tamen is, qui a Kunkelio et Helloto nomen habet, ab oleis vnguinoſis in balſamum ſoluitur, illisque lucem ſpargendi vim infert. Per ſe vero olea expreſſa omnia, quando ſcilicet maiorem ignis copiam receperunt, fulgendi vim poſſident *e*). Lemery ex aluminis partibus 5 et olei cuiusdam parte vna phoſphorum adeo confecit. Olea, 10 aluminis partibus mixta, in flammam ſtatim eruperunt *f*).

§. 48.

Gummata, *reſinae* et *balſama natiua* fere omnia ab oleis vnguinoſis perfecte ſoluuntur, quaedam adeo facillime olea haec ſubeunt, quae plane non mutata in ſtillatitiis permanent, alia tamen ab oleis non ſoluuntur, ſiue ſint expreſſa ſiue ſtillatitia *g*). Huius generis eſt G. ammoniacum, G. ladanum,

 G.

a) *Conſpect. chemic. T. I. p. 991.*
b) *l. c. T. II. p. 161.*
c) *Cel.* Gmelin *l. c. p 161.*
d) Brandt *in Act. Vpſal.*
e) *Almanach für Scheidekünſtler.*
f) *von* Steinwehr *Abhandl. der Acad. d. Wiſſenſch. zu Paris Th. V. p. 415. Th. IX. p. 688.*
g) Bergius *Mat. med. p. 12. ſeq.*

G. guttae, maſtix, ſtorax cet. Soluitur vero camphora, ſuccinum, balſ. copaiuae. opobalſamum, tacamahaca et alia multa, quorum ſupra mentionem inieci.

In *reſinam elaſticam* olea haec paruam vim habent, maiorem empyreumatica. Oleum amygdalarum optime reſinam diſſoluit, ab oleo lini et papaueris paululum modo macerata fuit *h*).

Oleum ricini, ſi cum calce viua teratur, in maſſam ſpiſſeſcit reſinae elaſticae ſimillimam, quae poſtea ab aqua et ſpiritu vini ſolvitur. Ex hiſce ſolutionibus non alienum videtur concludere, quod exinde vaſa confici poſſent pellucida, quae confringi nequeant. Vitrum ductile veteribus vſitatiſſimum forſan tale quid fuit *i*).

§. 49.

Magnam denique vtilitatem in re fuſoria olea vnguinoſa praeſtare poſſunt. Vidit Geoffroy in ſacchari officinis oleum addi, ne, quod alias fieri ſolet, nimis in bullas ſaccharum exſurgat et vaſorum marginem transgrediatur *k*). In hoc praeſidium inueniſſe putauit, quod vitrioli, plumbi, cupri, mercurii fumum peſtiferum reciperet; atque mala alias inde nata auerteret, id quod experientia poſtea comprobauit. Oleum enim vapores in altum tendentes non ſolum cohibet, verum etiam melius et celerius metallum diſſoluitur. Grauitate ſua bullas aſſurgentes deprimit, atque aerem in illis condenſando impedit, quo minus vas tranſire queant. Oleum in ſebum acidum ſpiſſatur, iterum vero fuſum ſaepius adhiberi poteſt.

Auerti malum oleoſis experiuntur foſſores, fuſoresque cum plumbo praecipue rem habentes, qui auſpicaturi labores ſuos lardum, vel butyrum et iuſcula pinguia largius commedunt. Et circulatores, antequam acerrima venena deuorent, oleo aut butyro inſulſo veſcuntur.

h) Achard *l. c. p.* 225.

i) *Göttinger Taſchen - Calender* 1785. *p.* 194.

k) *von* Steinwehr *l. c. Th. V. p.* 288.

Sect. IV.

De virtutibus vnguinosorum anthelminticis.

§. 50.

Oleoſa pharmaca priſcis temporibus inter *vermifuga* iam pertinebant, eorumque vermes necandi potentia vel a vi ſpecifica, maxime vero ab *obturatione trachearum*, quibus eorum cutis perforata eſt, deriuatur. Veteres medicamenta anthelmintica fere omnia oleo temperabant. Galenvs inſecta oleo madefacta interire ſcribit *a*), et Aristoteles obſeruauit, celerius id fieri, ſi illita ſoli exponantur *b*). Res vero extra omnem dubitationis aleam experimentis *Cel.* Redi poſita videtur, qui muſcas, hirudines, lumbricos, limaces aliaque inſecta variis liquoribus immerſit, eaque in viuis permanſiſſe refert, exceptis aliis oleo inunctis et ſuffuſis, quae mortua vitam non receperunt, licet ſolis radiis expoſita fuerint *c*). Marcellvs Malpighivs ſimilia multa molitus, oleoſa inſectis eſſe infeſtiſſima, mortemque illis inferere praeſentiſſimam, pluribus ſuis experimentis cognouit, quibus opinionem de natura olei vulgarem explorare anniſus eſt *d*).

An vero remedia, quae in inſecta et vermes terreſtres agunt, etiam in hominum animaliumque lubricos vim habeant, fortaſſe haud ſatis tuto inde declarare licet. Lumbrici terreſtres a lumbricis in hominum et brutorum corpore viuentibus

 ſpe-

a) *de ſimpl. med. facult. L. II. c.* 20.

b) *Hiſt animal. L. VIII. c.* 27.

c) *Degli animali viuenti p.* 156. *dentro gl'animali viuenti p.* 156.

d) *Diſſ. de Bombyce in opp. Vol. II. p.* 65.

ſpecie differunt, et *Cel.* Redi obſeruauit hominum lumbricos medicamentorum violentiae magis reſiſtere quam terreſtres, hos agiliſſimos eſſe et ad motum paratiſſimos, cum humani extra corpus inertiſſimi, tardi, torpidique videantur. Lumbricos ille terreſtres aquis ſtillatitiis immiſit, qui ſtatim moriebantur, lumbrici vero, qui in corporibus humanis viuunt, ad ſummum intra 10 horas interibant. Vinum ſumma cum celeritate lumbricos terreſtres enecat, humani vero lumbrici in vino ſatis diu vixerunt cet. Torti lumbricos terreſtres in liquoribus ſibi infeſtis longe citius extinxit ac vitulilinos, niſi forte id contigerit, quod, vti ipſe ſcribit, vitulini crasſiores multoue robuſtiores eſſent *e*). Ex ipſis his autem inferre non poſſumus, eadem fere omnia pharmaca, quae lumbricis terreſtribus nocent, hominum quoque lumbricis aduerſari, et vice verſa. Nec inde ſequitur, vti Clericvs vrget *f*), inutilia eſſe, quae in terreſtres lumbricos fiunt experimenta, ſed diſcrimen, quod inter vtriusque generis partium interiorem formam intercedit, omnino impedit, quo minus eaedem res vtrisque aequaliter infenſae ſint. Maxima vero inter lumbricos humanos et animalium (eos praecipue qui in porci viſceribus reperiuntur) intercedit aequalitas, non ſolum quoad formam externam, cum plane a ſe inuicem diſtingui nequeant, ſed et eadem corporis interni ſtructura conſpicitur, et, quod maximum eſt, medicamentorum in ipſos agentium vi eadem pereunt. Eandem ſimilitudinem et analogiam Valisneri in lumbricis vitulinis et humanis iamiam inueniſſe refert *g*). Et quidni fidem illi praebeamus, quum plura de vermibus humanis extra corpus humanum inuentis, magnorum virorum teſtimonia adſint *h*).

§. 51.

e) *Therapeutice ſpecialis L. V. c. VI. p.* 34.

f) *Hiſtoria latorum lumbricorum C. XV. p.* 393.

g) *Conſiderazioni ed eſperienze intorno alla generazione de vermi ordinari del corpo umano fatte de Antonio Valisneri in Padoa 4. MDCCX.*

h) cfr. Ravh *diſſ. de aſcaride lumbricoide Goett.* 1779. *p.* 73.

Digitized by Google

§. 51.

Multa igitur in vermes humanos, et e corpore porcorum eductos, tentaui (vituli enim aliaque animalia rariſſime vermes alunt) eosque tempore fere eodem necatos vidi, quo humani moriebantur. Mors vero lumbricis humanis et porcinis non ita ſucceſſit, vti in inſectis et lumbricis terreſtribus obſeruatum eſt. Crediderunt medici recentiores vermibus ideo nociua oleoſa eſſe, ſi copioſe ingerantur, quod obſtruere poſſent tracheas dictas in inſectis, et a Malpighio in bombyce obſeruatas et deſcriptas, per quas reſpirant. Verum illae tracheae in vermibus humanis excepta taenia nondum demonſtratae ſunt, et, ſi adeſſent, forte non reſpirant, cum in inteſtinis viuere debeant quae ſemper contentis repleta et ſtatu naturali contracta ſunt *i*). Pituita praeterea inteſtinali tenaci obliti ſunt, quae in viſceribus vernicis inſtar eos obducat, et ab aëris contactu defendat; fortaſſe et haec cauſa eſt, quare lumbrici oleum diutius ſuſtinere poſſint, ne ſpiracula ſi quae adſint vbique arctiſſime claudat. Andry bombyces, gryllos, locuſtas et al. per totum corpus oleo ſuffudit, capite excepto, et breui tempore animalcula paralytica necabantur, ea vero, quorum capita ſola inunxerat aut in quibus omnes tracheae oblinitae non fuerant, vitam nequaquam amiſerunt *k*). Immiſſa etiam antliae pneumaticae inſecta aëre orbata ſtatim periere. Et ego lumbricos terreſtres, quos in oleum miſi, bullis aereis obſitos vidi, quae in ſuperficiem tendebant, neque vermes extinguebantur quousque omnis aer aſcenderat, quod intra paucas horas plerumque ſuccedebat.

Lumbrici vero humani et animalium plures dies in oleis vitam degunt, praecipue, ſi loco tepido aſſeruentur. Maximos enim effectus in corpora eorum ſenſiliſſima frigus exſerit, et lubri-

i) van Swieten *Commentar. IV. p. 723.*

k) *Generat. des vers p. 157.*

lumbrici in oleo frigido ſemper rigebant, neque motus edere coeperunt, antequam oleum calefactum fuerat. Quin imo, cum oleo tepido frigidum adiicerem, mire torquebantur et rigebant. In loco itaque tepido eos detinui, ne mors illis ex frigore accideret, et lumbricos ſolum maxime vegetos arripui, abiectis his, qui torpidiores videbantur. Omnes protinus per multas horas motus, agitationes, ſaltus et contorſiones edebant, nequaquam vero tanta violentia, vti lumbrici terreſtres, qui violentiſſimis conuulſiuis motibus diu iactabantur, vt tota cuticula abraſa eſſet. Senſim vero corpora eorum languebant et reſolvebantur, incitati motus aegre, et vti videbatur non ſine doloris ſenſu edebant, cutis eorum in rugas contrahebatur, et ſanguinis circulatio retardari viſa eſt. Omnes denique a morte marcidi flaccidiue euaſerunt, et capite et cauda paululum incuruata extinguebantur. In verme lato, ſi viuus et integer ex corpore egeritur, nulla hactenus experimenta inſtituta ſunt, extra corpus animale. Sed in verme lato necando oleoſa nihil proficiunt interne, vti VAN SWIETEN *l)* teſtatur, qui magna quandoque copia oleum fruſtra ſe adhibuiſſe conqueritur.

§. 52.

Ex his itaque, et iis, quae a *Cel.* REDI facta ſunt experimenta, concludere licet. oleum, quantumuis lumbricis noxium ſit, iis tamen non eſſe potentiſſimum, praeſentiſſimumque venenum, vt re vera permultis inſectorum generibus eſſe ſolet, muſcis ſcilicet, veſpis, apibus, ſcorpionibus, gryllis cantantibus, gryllo talpis, bombycibus, limacibus nudis, omnibus erucarum generibus, ſcolopendris marinis, ſanguiſugis, permultisque aliis huiusmodi animalium generibus, quae ſola tranſpiratione viuunt, et breui tempore in oleo intereunt. Verum oleorum expreſſorum vſus hauc ob cauſam conducere poteſt, quod inungendo internam ſuperficiem inteſtinorum, aut lubrican-

l) l. c. p. 725.

bricando vermes expellat, cum inteſtinorum lateribus adhaerere nequeant, vel quod larga copia hauſta vomitum et aluum ipſa moueant. Maxime tamen cum HOFFMANNO *m*) oleoſa in grauibus a lumbricis ſymptomatibus ideo cenſerem vtilia, quia ſenſibiles inteſtinorum tunicas ſpaſmo conſtrictas relaxant, et mucilagine quaſi obliniunt atque defendunt; vt poſtea acriora quaedam, et purgantia remedia magis ſecure, et ſine laeſione exhiberi poſſint. Magna etenim oleorum copia requireretur, ſi immediate vermes per totum inteſtinorum tractum enecari deberent, nec remedia, quae in vermes nullam vim exſerunt, quicquam proficerent, e. c., lac et plura, quae tamen conducunt, nulla alia de cauſa, quam quod tenesmos, doloresque inteſtinorum et ſpaſticas conſtrictiones compeſcunt. Sordes praeterea primarum viarum, ciborum reliquiae, mucus inteſtinalis, alia, vermes muniunt, et ab oleoſorum contactu defendunt. *Cl.* HERBERDEN ingentem aſcaridum copiam ipſa clyſmatis oleoſi iniectione euocauit, oleum vero muco et pituitae inteſtinali ſupernatabat, cum aſcarides in pituita ſaltus motusque iugiter ederent viui adhuc vegetique *n*).

Non omnino tamen negari poteſt, quaedam olea prae ceteris vermibus eſſe inimica, eosque citius exſtingui, ſi his immiſſa fuerint. Ea nimirum olea plurimum valent, quae aëre ſiccantur, et in frigore conſiſtunt, quod tamen non tantum a vi obſtruente deriuare malim, ſed potius a *principio ſalino inflammabili mordace, ſeu pungente*, quod cuique vnguinoſo, his vero maiori copia, ineſſe tentamina mea demonſtrarunt. Eorum enim ſententiam amplecti nequeo, qui olea quaedam a materia magis ſpongioſa, vel poroſa magis compoſita exiſtimant, vnde in his aëri meatus ad vermes liberior pateat *o*). Cuius rei certior vt fierem, lumbricos in vrceo altitudine ſpithamae et quod excedit oleo pleno detinui, neque vnquam bullas exſurgere

m) *Supplem. ad Med. rat. ſyſt. de infant. morb. c. X. de vermibus.*

n) *Medical Inquiries Vol. I. p. 48.*

o) ANDRY *generat. des vers Chap. 8.*

gere vidi, neque aërem omne oleum penetraſſe crediderim, lumbrici enim ſatis diu oleum ſuſtinuerunt. Illa igitur ipſa *portio aetherea*, *ſalina*, quae oleis quidem omnibus, aliis maiori, aliis vero minori copia, accreſcit, eos citius tardius extinguit. Olea enim vi ignis extracta, omniaque ex aromatibus aut plantis aromaticis elicita, lumbricorum corpora tenera ſtatim perdunt et grauiſſime laedunt, vt paucis momentis conuulſi pereant *p*).

§. 53.

Varia vero a variis auctoribus olea laudata ſunt, monuerunt tamen omnes, mortiferam hancce in vermes efficaciam nunquam ſe exſerere, niſi larga olei copia deglutita fuerit. Illi quoque medici, quos felici cum ſucceſſu oleum exhibuiſſe legimus, alia ſemper addiderunt, quibus oleum facilius humoribus noſtris commiſceretur, vel debilitata per diuturnam vermium moram viſcera roborarentur, vel olei vires intenderentur. Oleorum enim effectus per ſe non ita certus eſt, vt illi fidere liceat, ſed ſaepiſſime et clyſmata oleoſa iniecta ſpem fruſtrata ſunt. Sic in Gallia olim narrante FORESTO *q*) ſuccus granatorum arcani inſtar oleo oliuarum commiſcebatur; aut teſte RIVERIO vinum *r*). Sic *Cl.* WALL ol. oliuarum (libr ½) cum ſpirit. volatil. aromatic. (drachm. 2) ſubegit *s*) et MEDICUS *t*). HOFFMANNVS *u*) al. aromatica, amara, purgantia, *olea eſſentialia ipſa* multaque alia oleis, imprimis ol. oliuarum feliciter addiderunt. Non enim oleum oliuarum conducit ideo, quod vermes necet, ſed quod teneſmos, doloresque inteſtinorum et ſpaſticas con-

p) CLERICUS *l. c. cap. XV. p.* 384.

q) *Oper. L.* 21. *obſ.* 27.

r) *Prax. med, L. X. p.* 574.

s) *Phil. Tranſact. Vol.* 50. *P.* 1. *p.* 837. *ſeq.*

t) *Geſchichte period. Krankh. p.* 338. HOFFMANN. *in Schroed. Theſaur. pharmaceut.* oleum oliuarum cum aliquot guttulis lixiuii ex ſarmentis vitum, vel cineribus fabarum ad enecandos lumbricos propinauit.

u) *Supplem. l. c.*

Digitized by Google

conſtrictiones compeſcat *x*). *Cel.* Redi oleo iſto quatuor lumbricos iterum atque iterum inunxit, et ita vnctos in vas vitreum incluſit, adiecta eadem terra, qua nutriri ſolent, et ibi vltra 15 dies viui manſerunt. Duos alios lumbricos craſſos in duo vaſa olea plena immiſit, qui ibi 24 horas viui manſerunt, licet torpidiſſimi viderentur. Eos tum extra oleum illud eduxit, liberosque in vaſe terra humida pleno reliquit, vbi vnus tertio die interiit, alter vero ad ſextum vsque diem vixit, quamuis ſemper torpidus, et vix viuus videretur *y*) Lanzoni vermem humanum viuum excretum oleo communi immerſit, qui viuere ſtatim deſiit *z*). Lumbrici vero porcini, quos ego oleo oliuarum immerſi, horas 26 ad 30 vitam degerunt, humani hor. 35 marcidi languidique.

§. 54.

Oleum amygdalarum dulcium ad vermes necandos, et ſymtomata lenienda ad aliquot cochlearia imo vnc. 1 vel 2 circa lecti introitum, vel ſummo mane pueris Hoffmannus praeſcripſit *a*), ſubiungendo aliquot horas poſt pilulas ex extracto panchymagogo Crollii, reſina ialappae et mercurio dulci paratas. Riverivs *oleum amygdalarum amararum* praefert, et cum ſucco limonum, granatorum vel aqua florum aurantiorum egregie miſceri docet *b*).

Ex iis tamen, quae cum vermibus experimenta facta ſunt, facile apparet, oleum vermibus nequaquam vi ſua mortem inferre poſſe.

Baglivs hora 15 lumbricos viuos oleo amygdalarum dulc. immiſit, et die ſequenti adhuc erant viui, ſed ni-

x) *Ill.* Mvrray *l. c. Vol. II. p.* 43.
y) *l. c. p.* 152.
z) *Acta phyſic. med. Nat. curioſ. p.* 170.

Vol. I. Obſ. 94. *p.* 137.
a) *Supplem. C. X.*
b) *Prax med.* C. *X. de lumbricis*

mium torpidi et languidi *c*). Lanzoni lumbricum vomitu reiectum ol. amygdalarum dulc. immerſit, qui breui mortuus eſt *d*). Sed Covlet cucurbitinos in nullo liquore diutius viuos ſeruare potuit quam in oleo amygdalarum, in quo per 24 horas vixerunt *e*. Ego *lumbricos* porcinos duos in *ol. amygdalar. dulc.* miſi, quorum vnus 27 alter 30 horas vitam produxit. Lumbrici humani horas 46, 53, lumbrici terreſtres horas 5 vixerunt.

In *oleo amygdalarum amararum* lumbrici porcini horas 18, 24, 39 vitam degerunt. Lumbrici vero humani tres, intra horas 34 necati ſunt marcidi, reſoluti, flaccidi.

§. 55.

Oleum ricini tanquam ſpecificum anthelminticum maximis fere ſemper laudibus celebratum eſſe, ſupra innui (§. 11). Reliquum eſt, quae circa illud expertus ſum, in medium proferam. Lumbricum recentiſſime e porci viſceribus extractum, magnum et validum, in oleo ricini detinui, et per 56 horas vitam ſeruauit. Lumbrici humani 44 ad 48 horas vixerunt, lumbricus terreſtris horas 6. Faſciolae hepaticae horas 8.

Oleum lini lumbricos porcinos intra 18 et 20 horas exſtinxit. Humani intra horas 23 et 26 iacuerunt, neque enim, vt alii, flaccidi et molles erant, ſed duriuſculi. Lumbrici terreſtres intra horas aliquot.

Oleum nucum iuglandum omnium celerrime vermes occidit. Immiſi lumbricos porcinos, quoad aſpectum inter ſe aequaliter vegetos, in oleum nucum iugland., qui intra horas 22 necabantur,

c) *Prax. Med. L. I. p. 62.*
d, *l. c. p. 138.*
e) *de aſcarid. et lumbrico lato p. 31. ſeq.*

bantur, molles et flaccidi. Lumbrici humani intra horas 20 et 25. Lumbrici terreſtres intra horas 2.

Oleum nucum auellan. lumbricum porcinum intra horas 19 exſtinxit. Lumbricum humanum intra horas 20. Lumbricum terreſtrem poſt 2 horas.

In *oleo papaueris* lumbricus porcinus horas 20, lumbrici humani horas 17, 22, 27, vitam degerunt. Lumbricus terreſtris intra horas 3 mortuus iacuit.

Oleum ſambuci, id ſcilicet, quod ſub expreſſi nomine in officinis venit, lumbricum porcinum intra horas 28 necauit, humanos intra horas 2. 3.

In *oleo hyoſcyami* lumbrici porcini horas 18, 22, humani horas 27 ſuperſtites fuerunt. Lumbrici terreſtres horas aliquot.

Tardius lumbrici in *oleo fagi* enecti ſunt. Lumbrici enim porcini in hoc oleo horas 29, 32 vixerunt, lumbrici humani horas 40, 46, terreſtres horas 6.

In *oleo cannabis* lumbrici porcini horas 16 ad 23 viui permanſerunt, lumbrici humani horas 27, terreſtres horas aliquot.

In *oleo ſinapis* lumbrici humani et porcini poſt horas 36 viui ſupererant.

In *oleo raparum* porcini horas 21, 26, lumbrici vero humamani horas 28 vitam ſeruarunt, terreſtres horas 4.

Oleum been lumbricum humanum intra horas 26 vita priuauit.

Digitized by Google

§. 56.

Haec experimentorum meorum tota ſeries id omnino comcomprobare videtur, quod ſupra iam monui: lumbricos ſcilicet *trachearum obturatione nequaquam exſtingui.* Facile enim quispiam ſibi perſuadere poterit: vermes oleo immerſos, vitam absque reſpiratione tamdiu producere non poſſe, cum inſecta ſola inunctione breui tempore pereant. Vtut ſit, oleorum iſtorum vſus internus largus aut ſaepius repetitus vtilis eſſe nequit, propterea quod robur inteſtinorum valde labefactant, quo pituita vermium nidus generatur atque accumulatur, vermium expulſio retardatur, generatio eorum promouetur et mala alia producuntur. Ideo limitandum eſſe vſum oleoſorum quorumuis monet Tissot verbis ſequentibus. „Il faut ſurtout bien ſe garder de donner comme remedes des huiles, qui ſuppoſé meme, qu'elles detruiſſent quelques vers d'abord, augmentent la cauſe, qui en laiſſe reproduire de nouveaux.„ *f).* In crudeliſſimis vero verminantium doloribus, ſpaſmis atque torminibus egregiam praeſtant vtilitatem, cum ſpaſmos relaxent, dolores minuant, et reſarciant, quae rodendo damna intulerunt.

f) Avis au peuple p. 390.

Sect.

Digitized by Google

Sect. V.

An promiscvo oleorvm vngvinosorvm vsvi locvs sit, disqviritvr.

§. 17.

Arduum ſane negotium, tot de vnguinoſorum oleorum virtutibus magnorum virorum diſſenſus conciliare, qui ſuis innixi obſeruationibus et experimentis, peculiares vires quibusdam oleis aſſignarunt, negantibus aliis; de quibus ſententiarum diuortiis ſupra fuſe commentatus ſum. Mihi autem tantum declarandum incumbit, quantum inter olea vnguinoſa, indolis ſcilicet notarumque ſenſibus obuiarum habita ratione, verum diſcrimen ſtatui debeat.

Omnibus fere vnus eſt color, ſapor idem, eadem fere grauitas ſpecifica, iidem emolliendi, inuoluendi et relaxandi effectus, quibus omnis vnguinoſorum vis nititur. Vnicum ſeſe hoc mihi obtulit quo a ſe inuicem et a reliquis diſtingui poſſent momentum, *mutatio* ſcilicet *a frigore*. Alia enim vnguinoſa, moderato calore fluida, minori frigore ſpiſſa euadunt et fluiditatem amittunt, plus pinguedinis continent, hinc citius reliquis rancida fiunt. Olea haec ab aqua difficilius recipiuntur, et in ſulphura, metalla et vermes animalium minorem vim exſerunt Cum ſalibus alcalinis ſaponem perfectum durum conſtituunt, cum acido vitriolico ſaponem acidum, ab acido nitri vero non inflammantur. Alia contra vnguinoſa fluiditatem retinent absque mutatione in frigore, cuius generis ſunt *oleum iuglandum*, *oleum epineis*, *ſeminum cannabis*

bis, *lini*, *papaueris*, *nucum auellanarum*, et *amygdalarum amararum*. Olea haec eſſentialium oleorum indolem quodammodo mentiuntur, quae frigus intenſiſſimum ſuſtinere poſſunt absque inſigni fluiditatis ſuae iactura, denſantur tamen frigore nonnulla, vtpote oleum foeniculi, carui, aniſi, rutae, quae propius ad vnguinoſorum naturam accedunt. Maiorem vero acidi copiam in mixtionem primordialem recipiunt, tardius hinc rancorem contrahunt, cum aqua facilius commiſcentur, et a ſpiritu vini pars eorum adeo recipitur. Salia alcalina ſaponem minime denſum et ſolidum, ſed mollem cum illis conſtituunt, cum acido vitriolico ſapo acidus conficitur, et in flammam erumpunt, ſi illis addatur nitri ſpiritus. Maior etiam eorum vis in ſulphura deprehenditur, cuprum colore viridiore, aliaque metalla citius ſoluunt; et, ſi vis vnquam anthelmintica oleis tribui poſſit, in his certe reſidet. Sapor oleorum et colorum varietas a mucilaginoſis partibus praeparatione ſolutis vnice pendet, ſola vero lotione cum aqua color in omnibus albeſcit, et inſipida fiunt, frigoris tamen effectus nunquam tollitur.

§. 58.

Olea vnguinoſa e retorta vel cucurbita alembico roſtrato inſtructa, leni igne et circumſpecta deſtillatione omnia, quatenus haec tentamina facta ſunt, praebuerunt primo phlegma inſipidum, dein acidulum. Protracta vero deſtillatione oleum tenuius, poſthaec craſſius empyreumaticam prodit, materia tenax carbonaria remanet, quae crucibulo combuſta terram albam magis ad vitrificabilem quam calcaream accedentem, partibusque martialibus mixtam relinquit *g*). Euul-

g) Wallerius *de origine oleorum in vegetabilibus l. c. p. 125.*

h) von Steinwehr *l. c. Th. III. p. 190. ſeq.*

Euulgauit vero nuper *Cl.* Scheele ſententiam, qua omnia, quae hucvsque de oleorum primordiis dicta ſunt, fere annihilari videntur. Contendit enim, olea non niſi *phlogiſto, aëre fixo* ſeu *acido aëreo,* atque *aqua,* eſſe compoſita; acidum vero quod deſtillatione ab iis obtinetur, dicit compoſitum eſſe *aqua, acido aëreo* et *phlogiſto,* et ſub deſtillatione eſſe *productum;* ſiquidem nemo hucvsque ab acido vegetabili et phlogiſto oleum componere potuit, vnde et ſequitur, hoc acidum non vt partem oleorum conſtitutiuam conſiderari poſſe *h*). Edixit vero Wallerius„ *i*) 1) acidum ineuitabiliter neceſſarium eſſe ad combinationem phlogiſti cum aqua; 2) id ipſum acidum eſſe manifeſtum ab *analyſi,* tam igne quam mora facta; 3) *ſyntheſin* quoque hoc ipſum luculenter indicare in praeparatione olei vini; 4) ab acido vegetabili cum phlogiſtica materia vegetabili oleum produci poſſe ſufficienter patet a *naphtha* aceti, quae videtur Scheelio ignota fuiſſe. De caeteris ille componat oleum ex *aëre fixo, aqua* et *phlogiſtica* materia *ſine acido.* Contrarium tam analyſi quam ſyntheſi demonſtratum eſt, et abeat *aër fixus* in tempora hypotheſibus fauentiora.„

§. 59.

Differunt vero animalium olea, *ouorum, formicarum* cet. quod in mixtionem primordialem *alcalinum* quoddam *principium* recipiant, cum in oleis vegetabilium *ſubtile acidum* ſeſe manifeſtet *k*). Turgida enim ſunt olea animantium ſale volatili, quod altius illis inhaeret, et ex ipſis oleis copioſe elicitur.

h) *Chem. Abhandlung von Feuer und Luſt. p. 86.*

i) *Diſſ. cit.* §. 4.

k) Hoffmann *obſ. phyſico-medicae p. 32.*

L

elicitur. Quin imo ipſa olea animantium deſtillata, ſi diutius cum ſale lixiuioſo digeruntur, in ſalia volatilia transformantur.

Veteres multifarias oleorum differentias conſtituebant. Secundum *aetatem*, cum aut recens eſt et velut muſtum, aut vetus. Secundum *praeparandi modum*, cum aut ſimplex, ſolum et impermixtum fuerit, aut cum ſale praeparatum. Secundum *fructus* ipſius *diuerſitatem* cum is aut maturus, aut immaturus extiterit. Secundum *inductam* arte *alterationem* cum, aut prout ab initio praeparatum fuit, ita ſeruatur, aut candidum efficitur *l*). In vniuerſum tamen vires easdem omnibus tribuebant, *calefaciendi* ſcilicet *corpus*, *emolliendi* et ad *actiones obeundas expeditius reddendi*, *aluum* denique *deiiciendi*. Vnicum tamen hoc diſcrimen intercedere crediderunt, quod oleum vetus, aetate quaſi generoſius redditum, efficacia ceteris antecellat.

In determinanda itaque oleorum vnguinoſorum virtute, nulli eorum virtutes quaedam propriae adiudicari poſſunt, quae aliis expreſſis non ſimul competant. Variant vero mirifice euentus experimentorum, prout oleum adhibitum fuerit plus minus vetuſtum, ex ſeminibus rancidis vel effoetis expreſſum, et prout magis calide vel frigide peracta fuerit expreſſio *n*). Neque tum mirum eſt oleum a quibusdam encomiis celebrari maximis, quod ab aliis inertiae arguatur. Ex tanta itaque oleorum expreſſorum vel vnguinoſorum farragine, vnum vel alterum ad vſus medicatos ſolum ſufficeret. Pro vſu interno ſit in ordine princeps oleum ricini, ſequan-

l) Galenus *de ſimpl. med. facult. L. II. c.* 8

m) Dioscorides *M. med. L. I. c.* 30.

n) Chardenon *in Mem. de l'acad. de Dijon Tome II. p.* 9. *ſeq.*

ſequantur reliqua. Id modo caueat quisque, ne, quod illi dare placuerit, oleum rancore infectum ſit, verum recens quam maxime, et prelo frigido erutum, quod olea et a rancore praeſeruat, et gratiam illis conciliat.

§. 60.

Haec fere ſunt, quae de oleis vnguinoſis dicenda habui. Intimius quidem oleorum primordia ſcrutari in animum meum induxeram, verum temporis breuitate, et multis negotiis aliis, quae vita academica iniungit, praepeditus, *chemico* praeterea *apparatu* omni *plane deſtitutus*, hiſce acquieſcere *cogor*. Olea, quorum deſcriptionem dedi (vti in officinis proſtant) recentia, nec rancore foedata fuerunt, et quae circa vermes, miſcibilitatem cum aqua cet. pericula feci, diligenter et cura quantum potui maxima inſtituta ſunt. Vt itaque primitiis his iuuenilibus indulgeat aequi cenſoris humanitas oro rogoque.

Digitized by Google

Corrigenda.

Pag. 30. lin. 24. loc. *do-* leg. *donec.*

pag. 81. lin. 16. loc. *llique* leg. *illique.*

pag. 45. lin. 3. loc. *quarundarum* leg. *quarundam.*